

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 6 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și internurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis co tă șirul 20 fl.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

O scrisoare a d-lui Vasile Stroescu.

Cu ocazia serbărilor semicentenare ale societății studențești Petru Maior din Budapesta, d-nul Vasile Stroescu a adresat în primăvară comitetului societății următoarea scrisoare:

„Vă mulțumesc pentru invitația la festivitățile jubileului de 50 ani al societății Dvoastră. Am asistat la serviciul divin de Duminică, la concert și la serata dansantă.

Am avut marea mulțumire, a mă afla între Români adunați din toate colțurile țării, a vedea tipuri românești, costumuri, dansuri naționale, cari nu le-am văzut niciodată.... Cântarea d-soarei Voileanu și doinele d-nei Herbay mi-au făcut o impresie adâncă și vor rămânea, în sufletul meu, ca un lemeacător suvenir, pe toată viața.

Am fost bucuros de hotărârea ce o luașem de a veni dela Lausanne în adins de a vedea serbările.

În seara concertului am întrebat pe un tânăr care era dintre aranșatori — ce vreau să facă cu banii cari se adună. Mi-a răspuns cam iritat de întrebarea mea, că societatea, ca o societate trebuie să dispună de capital, că societatea fără capital nu poate să existe, că societatea dela Viena dispune de un capital mai mare de 70 mii, atunci când ei au numai vre-o 15 miișoare; și au cheltuieli cu întreținerea anuală a societății. Atâta am aflat dela Dumnealui; s'a scuzat apoi fiindcă mulți i-se adresau și trebuia să le răspundă la toți.

Din ziare am aflat, că aicea sunt la 150 de studenți români și că starea materială a multora e foarte deplorabilă și că în anii din urmă vre-o 20 de inși, cei mai talentați, din cauza sărăciei și-au consumat puterile și sănătatea și au plătit cu viața. Se vede că miișoarele societății nici nu-i încălzesc, nici nu-i nutresc, ci se îngrijesc numai de hrana sufletească a tinerimei (și pe cea lume), dar trupurile sunt lăsate în știrea lui Dumnezeu.

Starea asta anormală a înțeles-o lumea adunată: societatea a rămas cu miișoarele ei, plus banii adunați cu serbările, cum se scrie la 6 mii coroane, cari la un loc fac peste 20 de mii, și cari în viitorime se vor îngriji mai mult numai de sufletele tinerimei. Dar s'au găsit oameni, cari să se gândească și la trupurile tineretului.

Ideia i-a venit domnului Emanuil Ungurean — sufletului nobil ce simte și gândește pentru alții. Dumnealui a propus, să se adune bani pentru înființarea unui internat, pentru studenții universitari. Ideia fiind cum nu se poate mai oportună, a fost și primită și susținută de cei prezenți. În vre-o câteva ore s'au și scris peste 20 de mii.

Lumea s'a însuflețit, s'au pornit urări și cuvântări. Între alții d. Vasile Goldiș a spus că suntem o națiune de peste 14 milioane și că crede, că în scurt timp (5—6 ani) se vor aduna vre-o 2 milioane, ca fond pentru înființarea internatului. Cu așa planuri frumoase s'a împrăștiat adunarea. Când visurile noastre s'ar împlini, — ar fi foarte frumos. Dar a visa e una, și a veghia, a trăi în realitate, — e alta. A visa înseamnă să-ți ascunzi capul ca ștruțul — ca să nu vezi. În viață, ca să nu dai în gropi trebuie să ai ochii deschiși, să vezi și să înțelegi, ca să scapi de desamăgiri.

Să judecăm cazul de față.

Trebuiesc bani pentru internat, nu zic 2 milioane, dar mai multe sute de mii. S'a spus că suntem la număr 14 milioane, — prin urmare este de unde să se adune banii.

Să vedem cine fac acelea 14 milioane?

Mai întâi 7 milioane frați de-ai noștri din regat. Mă mir că contați pe dânșii. Când ati avea D-stre cât de mulți bani de dat altora, Vă asigur, că frații noștri din regat, vi i-ar lua pe toți până la cel din urmă filer și încă v'ar întreba — dacă mai aveți de dat, că D-voastre nu știți ce să faceți cu banii, dar ei au mari idei, numai cât la dânșii nu se găesc bani, — dar odată ce se găesc bani, viitorul tuturor românilor de pe fața pământului printr'ânșii va fi asigurat. Lor totdeauna le trebuiesc și nici când nu le ajung banii. Tot bugetul statului de mai bine de 1/2 miliard nu-i în stare să-i îndestuleze. După părerea lor, statul e dator pe toți să-i căpătuiască și să-i susție. Ei nu știu a da; știu numai a lua. România a devenit țara funcționarilor: se nasc — burșieri, trăesc ca funcționari și mor ca pensionari. Mai este chip ca să le ajungă? Ei să se gândească la alții? Națiune, patriotism, — mofturi, reală e numai ființa lor. Poate vă aduceți aminte, sau ați auzit din bătrâni, că Domnul României sprijinea pe toți români, ori de unde ar fi fost. Da, asta a rămas ca o poveste frumoasă și a trecut ca un vis. Acel Domnitor era Cuza-Vodă, Domn pământean, de cari nu mai rodește pământul României, care-și iubea țara și națiunea, care se aseamănă cu domnii legendari, ce i-a avut România: Alexandru cel bun, Ștefan, Mihai. — El care a sequestrat averile mănăstirești, în folosul țării, singur pentru persoana sa nu s'a folosit cu nimica.

nime nu a îndrăznit să-i propună să-și facă apanaje din moșii închinat de străbuni pentru omenire și binefaceri.

România încă-i tabula rasa, la dânșii acasă este încă prea mult de făcut. Au și ei o mângăere — se bucură, că familia lor regală e cea mai bogată din lume. De acolo, unde sunt asemenea lucruri, D-Voastră nu aveți ce aștepta.

Unde mai sunt români?

În Rusia, mai bine de 2 milioane. Aicea nu știu de existența D-voastră. Știu ei, că peste munți sunt mocani, cari vin pe la bălciuri cu tălângi și tornițe de vânzare, sau vin cu oile la pășunat, dar cine-s și cum sunt, habar n'au.

De bucovineni nu poate să fie vorbă, măcar că ei au un frumos fond religionar, dar numai știu că este și că ar fi al lor, dar nu-i în mâinile lor și îl folosesc alții.

Să mai pomenim de români macedoneni, de cei din Sârbia, Bulgaria, Istria, — dar ei figurează numai în statistice, altfel nu contează.

Ei, și cum rămâne?

Rămâne să lăsați frazele goale la o parte și să Vă gândiți numai la aceea ce puteți singuri să faceți. Colecta făcută Vă arată, — acolo sunt toate numele, cari ori când sprijinesc orice fapte naționale. Mai punem 5—10 sau 20 de nume și s'a isprăvit. Poate Veți zice — apoi băncile noastre? La asta voi răspunde că băncile D-voastre sunt învăscute în pieile cămătarilor, prin cari nu străbate nici un simț omenesc; dacă fac ceva, numai de ochii lumii — și cu niște contribuiri ridicole. Vă rămâne cel de pe urmă mijloc: să adunați banii cu jocul miresei, o perspectivă dure-roasă.

Anii trec, nevoile nu așteaptă; mulți tineri ș-or pierde sănătatea și viața, din mizeria traiului. Să stăm deoparte și să ne uităm — e păcat. Trebuie făcut ceva. La D-Voastră se fac planurile tot pe larg, să fie și pentru posteritate, — până la sfârșitul lumii! la omul sărac e gândul bogat — știe, că nu s'a împlini nici odată, de aceea nu cruță banii (imaginari). Să fim mai modești, să facem ce-i în putința noastră; să ne îngrijim pentru un timp cât de restrâns: de prezent. — Eu propun, ca toți studenții să formeze o societate și să înființeze cassa lor. Toți, cei cu dare de mână să se înscrie cu cote anuale; să atragă ca membri particulari și fețe particulare. Să-și aleagă dintr'ânșii un comitet, care la începutul fiecărui an accademic, mai întâiu să studieze starea materială a tuturor studenților nevoiași; să facă bugetul anual de cheltuieli, cari se prevăd în cursul anului, și de veniturile de cari dispun. Bilanțul să se publice în mai multe rânduri, cu intervale, în ziare. Bani necesari să se adune prin colecte, concerte, baluri, reprezentațiuni teatrale. Suma banilor nefiind mare, în fiecare an poate lesne să se adune. Purtând treburile în așa fel, pot să aștepte până ce s'or aduna milioanele trebuincioase. Altmintrelea până i-a veni cheful bogatului, îi ese sufletul săracului.

Să fie bine fixat, că s'or da ajutoare, nu stipendii — și mai întâi celor mai talentați, morali, sărguitori și săraci studenți. Aceia, cari împart ajutoarele, au pe sufletele lor răspunderea, ca să dea celor mai morali și capabili tineri, ca să nu se crească vipere (cum

afi pătit-o) ci oameni cu inimă, cari să aducă folos neamului.

Ca să împac vorba, sfatul cu treabă, dau pentru cassa studentescă din Budapesta — douăsprezece mii coroane, care pot să fie depuse la „Albina” sau altă bancă cu 5 % pe an, cu aceea, ca începând, cu anul academic August 1912 să se cheltuiască în fiecare an din cassă câte una mie coroane. Capitalul cu procentele lui a dura până la August 1929, rămânând pe 1930 la 340 cor., care se va cheltui în acel an și se va stânge. — În timpul acesta studenții s'or deprinde a-și gira a-facerile lor.

Această sumă de bani o dau în onoarea și în numele celui mai mare român ardelean — Ioan Slavici, autorul părintelui Tunda din Sărăceni, dela care prin opul său „Die Românien in Ungarn” am învățat a cunoaște și a iubi pe românii din Ungaria. Fondul să se numiască „Fondul Ioan Slavici pentru cassu studenților din Budapesta”.

Doresc societății prosperare și tot binele; iar tineretului român: sănătate, dor fără preget de muncă, și ani mulți și fericiți, spre folosul lor și al națiunii noastre; în tihnă și sănătate să se adape din izvorul cel neseecat al științei, — ca să-și poată întocmi viața pe cât de activă, pe atât de frumoasă; și în viața lor să nu uite mediul, din sudoarea căruia a răsărit și că în tinerețe au fost ajutați și prin ajutor au putut la suprafață: ca la rândul lor, să nu stea nepăsători, văzând luptele tineretului de a eși la liman, ci să le dea după putere, mână de ajutor. Primiți Vă rog încredințarea osebitei mele stime cătră societate; stimă și iubire cătră tineretul român, viitorul nostru.

Vasile Stroescu.

Cetitorii noștri cunosc, încă din primăvară, câteva fragmente din această scrisoare. Ea va apare și în publicația comemorativă pe care o pregătește acum comitetul societății „Petru Maior”. E radiarea fascinantă a unui spirit superior această scrisoare, și noi, cetind-o, avem fericita ocazie să pătrundem acel minunat complex de însușiri nobile, din

care a putut să se desprindă mobilul atâtor fapte de adâncă înțelegere a nevoilor unui neam sărac și încătușat. Câți dintre noi se vor putea înălța oare până la o atât de desăvârșită concepție a iubirii de neam — și câți putea-vor să deslușească adevărata și adâncă semnificație a gestului de generositate, prin care Vasile Stroiescu vine azi să încunune cu olivul uitării o frunte eclipsată de umbra unei atât de grozave rătăcirii? Cu o munificență aproape extremă, — un pedestal amețitor i se ofere azi celui rătăcit și o rază îi luminează din nou drumul spre inima neamului pe care l-a amărit... Din perspectiva marelui sale depărtări, unde conturile realităților pot să se șteargă uneori, contopindu-se în linii de armonie, Vasile Stroescu vede încă tot faptele trecute ale omului celui atât de vinovat față de sine însuși și poate să facă gestul, pe care, acest neam, nu poate să-l facă decât având dovada pocăinții...

Impărțirea contingentului de recruți între Austria și Ungaria. În numărul său de ieri, ziarul „Zeit” se ocupă la loc de frunte de nedreptatea ce i se face Austriei prin împărțirea neproportionată a contingentului de recruți pe anul viitor. La împărțire s'au luat ca bază în Austria datele statistice din 1910, iar în Ungaria cele din 1900, — o nedreptate elocventă. E evident că dacă și în Ungaria se lua ca bază număratoarea din 1910, Austria avea să dea pe anul viitor un număr mai mic de recruți, decât cum dă de fapt.

Situația în Bosnia. Conferința partidelor din saborul bosniac, convocată pe Duminecă, s'a putut ține abia ieri, Miercuri. Propunerile ministrului comun de finanțe au întâmpinat cea mai hotărâtă rezistență din partea partidelor și la urmă, după o discuție aprinsă, au fost respinse. Din ambele părți, atât a ministrului cât și a partidelor, s'a exprimat dorința ca tratativele să fie reluate. Inițiativa în această privință a luat-o guvernul provincial al Bosniei, propunând o comisiune de experți, care să decidă dacă linia ferată dorită de bosniaci, dela Tuzla prin Kladanj la Serajevo e rentabilă din punct de vedere comercial, ori ba. Comisia se va compune dintr'un inginer austriac, unul ungar, doi bosniaci și doi străini. Deciziunea comisiei de

experți o vor primi ambele părți. În constăntinerea de ieri partidele bosniace au acceptat propunerea guvernului.

Ziar italian criticând politica Vaticanului. Ziarul „L'Italie” din Roma, ziar care se publică în limba franceză și este adeseori inspirat de cercurile înalte clericale, publică în numărul său din urmă (Nr. 197) sub titlul: „A propos du diocese greco-magyar”, un articol, prin care critică cu asprime politica Vaticanului în ce privește înființarea episcoparatului greco-maghiar.

„L'Italie” afirmă că în modul acesta Papa urmărește înființarea unei alte schisme în biserică.

Alcoolismul sub protecția partidului muncii. Nici într'o parte a țării nu e mai lătită boala alcoolismului decât în nefericitul Maramurăș. Și nu e mirare! Cuibul de odinioară al mândrilor șoimi români, descălecătorii Moldovei, e astăzi vatra caldă a zecilor de mii de liite spurcate pripășite aici din toate părțile lumii și ce deosebire din Galiția. Crășmele murdare ce le întâlnești la tot pasul îți spun povestea tristă a sărăcirii poporului băștinăș și îmbogățirea a mii de jidani, dintre cari unii se lăfăcesc azi pe băncile de deputați din camera ungară, croind legi pe seama norodului. S'au găsit în comisia administrativă a comitatului Maramurăș mai mulți oameni de treabă, cari văzând îngrozitoarele ravagii pricinuite de alcool și dorind sanarea răului, au stors după lupte grele o hotărâre a numitei comisii, în care se decidea închiderea crășmelor în Dumineci și sărbători. Ca o vijelie s'a pornit, în urma acestei hotărâri, ur glas de protestare dela un capăt la altul al întregului comitat și miile de jidani, cari și văd interesele primejdiate, se prezintă astăzi ca un zid, gata la orice, gata să jure chiar că ei sunt cei mai credincioși patrioți la hotarele țării, răspânditorii culturii maghiar eși apăsătorii unității de stat maghiar împotriva trădătorilor de patrie, numai să vadă înlăturată primejdia care le amenință pungile. O deputațiune monștră a crășmelor, condusă — după cum suntem informați — de mai mulți deputați aleși cu program guvernamental în comitatul Maramurăș, se va prezenta în curând la ministrul de finanțe cerându-i, în baza meritelor ce și le-au câștigat jidani cu ocaziunea alegerilor, să anuleze deciziunea comitatului, păgubitoare atâtor sute poate chiar mii de unguri buși din neamul lui Israel.

Pandaemonium.

De Gavril Todteă.

Ce este Soarele?

Iată o întrebare, ce și-au pus-o în toate timpurile oamenii, cărora le place să reflecteze asupra fenomenelor mari ale naturii. Theon din Smirna îl numea *inima universului*. Copernic îi zicea *felinarul lumii* (lucerna mundi), care tronează în mijlocul acesteia. *Oculus mundi* (ochiul lumii) strigau în cor toți învățații din evul mediu. Și mult au adaos cercetările din evul nou, cari i-au surprins adevăratele funcțiuni:

Izvorul luminei și a căldurii radiante.

Motorul proceselor electromagnetice de pe planete.

Producătorul vieții organice de pretutindeni.

Corpul strălucitor și puternic, care risipește întunerecul nopții aducând lumină pe pământ; care ne inundează cu căldură și viață: prin atracția-i misterioasă învârte și stăpânește planetele, menține ordinea cosmică în creațiune.

Forța lui se manifestă asupra Pământului și a tuturor planetelor

a) prin atracția universală;

b) prin undulații de lumină, căldură, magnetism și electricitate.

Prin atracția universală se produc revoluțiile planetare și mareele hidrosferei.

Prin undulațiile calorice influențează atmosfera, suprafața solului și a apelor. Prin aceste se produc curenți și volburi în aer și apă. Ploi torențiale. Inundații. Circulația aeriană a apei. Acțiunea nivelatoare a precipitatelor atmosferice.

Prin radiația luminoasă se produc procesele optice în lumea organică și neorganică. Forțele chimice. Clorofilul. Endosmosa în celule, țesutul muscular și nervos.

Prin radiația electrică și magnetică avem electricitatea atmosferică. Aurorele polare. Fulgerul. Curenții magnetici din pământ.

Dar valurile de lumină solară nu numai compun și descompun corpurile organice. Ele atrag și încolțirea semințelor din pământ, produc clorofilul în frunze, colorează florile. Produc mii și mii de imagini reflectate în valurile apei, în stropii de rouă. Lumina Soarelui, în diferitele nuanțe de intensitate și durată, stă în raport mistic cu internul omului, cu impresionabilitatea-i spirituală, cu dispoziția veselă ori posomorită a inimii. „Caeli tristitiam discutit Sol et humani nubila animi serenat”. (Plinius, Hist. nat. II. 6).

Studiul Soarelui constituie astăzi un ram special al astronomiei. Își are proceduri și instrumente speciale. Își are observatori și Observatoare speciale. Își are literatură și jurnale speciale. O să vedeți. Astronomii devotați acestui

ram simțese lămurit că sunt în templul unor adevăruri mari, interesând pe om sub două raporturi: universal și terestru. S'a aflat mai întâi, că a studia Soarele înseamnă a studia universul sideral. Soarele nu este decât o stea apropiată, precum stelele nu sunt decât sori depărtați. În rîndul al doilea s'a aflat că toate forțele Soarelui se repercutează și pe pământ. Unele direct. Altele indirect. Unele impetuos. Altele în măsură abia perceptibilă. Unele continuu. Altele cu întreruperi ritmice, ori neregulate. A studia Soarele înseamnă deci a ne studia și pământul, a ne studia pe noi. Activitatea solară ne dă cheia multor fenomene terestre. Prin cunoașterea celei dintâi ajungem spontan la cunoașterea celor din urmă.

Studiul sistematic al Soarelui s'a început cu observația petelor, au urmat porii, făclii și granulația fotosferei. S'au introdus procedurile cu polariscop, analiză spectrală, fotografia, spectroheliograf. Eclipsese ne-au relevat stratul reversant, protuberanțele, cromosfera și corona. Astăzi se înregistrează necurmat variațiile fenomenelor solare și raportul lor cu fenomene terestre.

Obseatoare speciale sunt menite studiului Soarelui. Astfel cel din *Palermo* (Sicilia), *Wilna* (Rusia), *Kew* (Anglia) și mai ales cel din *Meudon* lângă Paris și de pe muntele *Wilson* în California.

Altele multe, fără să fie exclusiv solare, se ocupă în mare parte cu cercetări de aceste. Ci-

„Naturalia” în politică.

De Dr. D. Cazacu.

Precum moartea unui individ are de cauză sau o slăbiciune generală: *moartea naturală* sau o neașteptată vătămare a organelor indispensabile ale mașinării omenești: *moartea accidentală*, tot așa și stingerea unei națiuni este a se reduce la aceleași două motive principale.

Mă voiu restringe și voiu arăta mai ales fenomenele morții naturale a unui individ și a unei națiuni, ca fiind mai interesante și analizabile din punct de vedere al legilor vagi ale științei politice. Întâmplările oarbe, cazurile singuratică produse de soartea atât de caprițioasă pot avea cel mult urmări în viață atât pentru individ cât și pentru națiune; nu pot forma însă nici când o bază a legilor gândirii omenești.

E ceva pe deplin constatat, că sănătatea unui om nu o dă masa cu medicamente, mulți dintre oamenii sănătoși nu duc și nu au dus nici un fel de dietă, ba ce e mai mult mulți dintre ei au dus o viață abuzivă și totuși au ajuns la senine bătrânețe.

Și iarăși se poate constata pas de pas, că oameni cari viața lor întregă au dus o viață plină de îngrijire, o viață lipsită de patimi și de griji, totuși gem de durere și fără de vreme trec în împărăția rece a umbrelor.

Nu voiu prin cele arătate a degrada valoarea legilor higienei. Efectul lor însă e de tot neînsemnat față de puternica manifestare a dispozițiilor înăscute. Inzadar cearcă ofticosul înarmat cu o droaică de sfaturi medicale de a da piept cu slăbiciunea înăscută. Efectele dispozițiilor naturale se pot întru câțva modifica: lustrui, a le da însă un alt conținut e un lucru zadarnic.

Individul din momentul nașterii reprezintă cele mai varii combinațiuni de inteligență, sănătate, patimi și defecte: vreau să zic că hotarele de dezvoltare ale minții, ale sănătății, ale defectelor și calităților unui individ sunt fixate, iar străduințele minții și

tez pe apneate Observatoarele din: Potsdam lângă Berlin, Greenwich lângă Londra, Catania (Sicilia), Trótosá și Granada (Spania), Kodai-kanal (India), Yerkes lângă Chicago, Tacubaya (Mexico), Kaloosa (Ungaria).

În fine toate Observatoarele și toți amatorii astronomi se interesează și înregistrează fenomenele solare.

Cooperarea s'a dovedit și aici a fi de mare folos. Prin 1880 se asociază observatoarele italiene în scopul de a înregistra zilnic protuberanțele. În curând li se aliază și câteva streine (Zürich din Elveția, Kaloosa din Ungaria). Publicațiunea rezultatelor se face în comun. Numărul zilelor fără observații a scăzut la minim. Zi de zi se perfecționează releveurile. Câștig evident, cantitativ și calitativ.

De asemenea, uniunea celor trei observatoare din Greenwich, Delra-Dun (India) și de pe insula Mauritiu, pentru fotografia zilnică a petelor, s'a realizat tot de prin 1880.

În siml diferitelor societăți astronomice funcționează comisii solare preluând după principii unitare observațiile membrilor. Se dau pentru fiecare observație reguli simple, cari, urmate de toți, asigură uniformitatea și comparația ușoară a rezultatelor. Îndeosebi, toate imaginile solare trebuie să aibă același diametru, ori diametri variind în raport foarte simplu și toate imaginile trebuie să fie orientate în același sens.

atotputernica fire sunt — cel puțin — ridicole.

Mai fixate, adecă mărginite, decât toate lucrurile omenești sunt hotarele mai largi sau mai înguste ale vieții omenești.

Moartea naturală — zice Schopenhauer — vine mână în mână cu oboseala de viață, cu săturarea de tot ce face atrăgătoare viața omenească, când pentru individ viața nu este decât o plictisitoare repețire a unei povești auzite de nenumărate ori.

Lipsa de interes, neutralizarea sentimentului de toate nuansele dragostei, plictiseala generală și dorul de a se scufunda în „genuna cea adâncă” a „Nirvanei”: iată chipul stingerei naturale a individualității omenești. Zadarnic ar cerea un altul să bage și să trezească viață într'un astfel de individ: „*Natura își cere tributul fără milă și întârziere.*”

Acelaș e cursul și în viața unei națiuni. Și aici vedem moarte silnică și moarte naturală. Și aici se fac păcate, cari se răzbună până la al șaptelea neam, ca și în viața individului. Și aici să fac abuzuri, crime.

Istoria universală ne arată cazuri cum multe națiuni au fost șterse de pe fața pământului cu sila: cu foc și sabie: Sguduitoria dramă a căderii Cartaginei. Dar cu simptomele morții nenaturale nu mă voi ocupa din motivul menționat.

Stingerea naturală a unei națiuni își ia începutul, când din sânul membrilor ei începe a se pierde sentimentul de coeziune națională, când alipirea pentru instituțiune începe a se răci.

Acest germen al pierii se prezintă în taină, să întărește încet dar sigur, și colții distrugători se arată numai în momentul, când simte că a supt în sine forțe suficiente spre luarea ofensivei.

Un exemplu de stingere naturală ne oferă: Roma, poate cel mai clasic exemplu istoric de înflorire și decadență:

Germenele de nimicire a vechii Rome ia ofensiva cu luptele lui Cesar pentru monarhie.

Inzadar August, Traian și alți împărași largesc hotarele împărăției, căderea republicii, care însemnase prăbușirea mândriei de cetățean roman, a fost singurul presemn al îmbătrânirii și al începerii procesului de stingere, care nu suferă piedeci în calea sa. Cu toate că Aquilele romane sdrobesc regatele din Asia, sdrobesc pe Daci, subjugă triburi germane, aceasta stare la aparență înfloritoare se asemana mărului roșu pe din afară, dar putred pe dinlăuntru.

Morala publică dispăruse, vinul și desfrăturile săturaseră pe cetățeni de viață, ei numai voiau libertate, ei siguranță spre a-și putea petrece neconturbați.

Moartea a și venit sigură la pas și fără milă. Ea însă a venit așteptată și prorocită de mulți.

Zadarnice au fost răscoalele patrioților români de a restabili republica; și prin ea libertatea și mândria cetățeanului roman: biruința finală a fost ca întotdeauna pe partea curentului celor „proști, dar mulți.”

E caracteristic de altfel la ivirea simptomelor de moarte la națiunile ce sunt pe pragul peirii: întotdeauna patrioții desinteresați admoniază cu vorba și cu fapta, ba chiar cu arma în mână cearcă a stirpi microbii nemiloși ai boalei de moarte, de care geme na-

țiunea lor: Zadarnic este însă pentru un corp destrămat ori și ce fel de medicament, ba de multe ori tendințele de acest fel au un efect cu totul tot contrar: accelerează moartea.

Reasumând deci cele zise până acum de „individ” și „națiune” deduc următoarele: *Sănătatea unui neam nu o dă un cutare bărbat providențial, nu o dă o lege favorabilă, acea sănătate nu poate fi distrusă de o lege fie acea cât de barbară, și nu poate fi influențată prin vremelnice certe, formări de clici sau de partide opuse* — după cum filozofiază pesimiștii; — *prosperarea, viața, dezvoltarea unei națiuni stă în raport direct* — ca și la individ — *cu cantitatea forței vitale interne, noțiune ce nu poate fi cuprinsă și măsurată de neastâmpăratul creier omenesc.*

În natură ca și în politică nu se validează în prima linie principiile moralei: aci dau directiva — durere — relațiunile de forță: *Cel slăbit sau slab trebuie să se plece necondiționat și să dea locul celor sănătoși și cu putere.*

În urma acestui dureros adevăr vedem zilnic cum nații semibarbare dar vânjoase și cu putere se înalță peste națiunile culte dar moleșite și devenite plăpânde prin traiul cel bun și prin desfrături.

Acesta e mersul natural al lucrurilor.

E de interes vital *pentru noi* a ne gândi și a medita că oare în ce stadiu al „sănătății” politice ne aflăm noi națiunea română și în prima linie neamul românesc din Transilvania și Ungaria ca recunoscut de cel mai viguros frunchiu al acestei națiuni?

Are oare viața noastră publică un mers sănătos normal, poate ținea concurență pe toate terenele cu celelalte națiuni, gradul de coeziune națională e în creștere sau în decesere, producțiunea noastră pe terenul artei, al științei și al muncii e în proporție cu numărul și cu mijloacele de cari dispunem, afirmarea noastră politică, culturală și economică, având în vedere trecutul, reprezintă un progres sau regres? — Iată aceste sunt marile întrebări a căror rezolvire trebuie să ne umple de îngrijorare.

Viața politică *românească* atât în regat cât și aici nu are trecut vechiu de multe secole ca la alte neamuri: Totuși are un trecut suficient spre a putea observa și medita prin asemănare că oare înaintăm sau suntem în stare de decadență:

Situația noastră ca neam a Românilor din Transilvania și Ungaria se face din ce în ce mai amenințătoare și mai critică în urma influențelor externe. Nizuințele noastre culturale dar mai cu seamă politice românești se isbesc față în față cu puterea formidabilă a instituțiilor unui stat modern, cu puterea oficială: școală, legislație, administrație, justiție, armată. Toate aceste instituțiuni poartă timbru și nutresc scopuri exclusiv naționale ungurești.

Puținele drepturi ce le-am putut câștiga pe vremea absolutismului azi le pierdem unul câte unul. În fiecare zi se ciuntește o porțiune din „statutul organic” în fiecare zi să calcă și puținele legi — ne abrogate încă — privitoare la drepturile noastre naționale, ce ne-au mai rămas încă din alte vremuri.

Scolile românești le-am pierdut mai mult ca jupătate prin legea lui Apponyi, iar în

anul acesta s'a pornit — în aplausele opiniei publice ungurești — procesul pentru surparea autonomiei naționale a bisericilor românești.

Nu mai vorbim de spiritul actual al legislațiunii noastre, care s'a pus pe față în exclusivul serviciu al ideii de stat ungurești.

Și noi cu toate acestea... trăim. —

Ființa noastră națională înăbușită în manifestările sale strict politice tot mai vigurose se pronunță prin alipirea viguroasă la instituțiunile de cultură românească.

Umilitul neam de iobagi în curs de o jumătate de secol și-a putut forma un început serios al unei clase inteligente, e pe cale a pune începutul unei clase medii, începe sfios a se afirma în unele orașe, susține din sfioasele mijloace și nutrește instituțiuni culturale din propriile puteri, se observă începuturile unei vieți financiare: *noi deci trăim* și puterea noastră ca națiune, chiar în comparație cu vecinii noștri răsfățați de formidabila putere a statului modern — se dezvoltă.

De rezultate meșteșugite, de colonizări, de concentrarea de slujbași unguri în toate orașele și orașele de pe teritoriul locuit de noi să nu ne speriem așa tare: puterea unei națiuni, ca și a unui individ nu o dă îmbuibarea, îndoparea, și nutrirea artificială, ci o dă brațul călit la focul muncii și al suferinței: *Tot ce ese din mâna naturii e resistent, tot ce e meșteșugit degenerază* (Jean-Jaques Rousseau).

Că de 3 decenii încontinuu pierdem drepturile câștigate, cauza nu este a se găsi în degenerarea noastră, motivul acesta este tocmai faptul, că observând poporul dominant îndârjită noastră alipire la ființa noastră românească, a căutat — în conformitate cu expansivitatea firei ungurești — prin mijloace vehemente să ne slăbească instituțiunile noastre politice — (partidul național român) — și de cultură românească (școala și biserica românească). Față de aceste atacuri noi — după spusele fie ertatului A. Mureșianu — neputându-ne încă valida forțele care zac în noi neexploatare încă, nu am putut împiedeca torentul ce a trebuit să treacă pe deasupra noastră.

Torentul pătimas însă nu ne-a omorât, ne-a clătinat puțin și ne-a zăpăcit o leacă, dar venindu-ne în fire și cu mai mare vioiciune începem a ne lipsi de sufletul românesc.

Afacurile nesuccese în contra ființei românești pun pe gânduri pe bărbații politici ai Ungurilor, cari codindu-se la început, tot mai pronunțat încep acum să vadă că străduințele statului în contra politicii și a culturii specifice românești nu a produs decât câțiva renegați desprețuiți până și de unguri, a produs însă o reacțiune vie în toată națiunea românească, care reacțiune se manifestă pe terenul social-politic prin separatismul și exclusivismul societății românești, iar pe terenul cultural prin îndrăgirea tot mai mare a frumosului și a pressei românești.

Stând astfel lucrurile puterea noastră nu poate fi ignorată multă vreme, iar suferințele noastre politice de azi pentru întâia-oară ne cearcă cu adevărat, tăria dragostei noastre față de neam: *merităm noi oare o soartă mai bună în viitorul apropiat, ori nu?*

Situația politică în Austria.

Se menține știrea că în anul acesta vacanțele parlamentare de vară nu vor dura multă vreme și că cel mult la 18 August, ziua natală a monarhului nostru se vor termina. Se speră că consiliul de miniștri care se va întruni în zilele acele va decide când să fie convocate delegațiunile, dietele provinciale și camerele. O scurtă sesiune a dietelor provinciale va trebui să aibă loc numai decât, deoarece nu numai dieta boemă pentru care există deocamdată garanții că va putea lucra, ci și multe alte diete provinciale, în cari s'a făcut obstrucție în primăvara trecută, au să rezolveze o mulțime de chestiuni importante.

Interes deosebit merită dieta galițiană, în împrejurările actuale, deoarece acolo se va debata în mod definitiv reforma electorală. Dela felul acestei hotărâri va atârna în viitor soarta înțelegerii comune dintre Ruteni și Poloni. Dacă se va stabili o unitate de vederi între ambele națiuni în privința reformei electorale, atunci va fi posibilă și o înțelegere oarecare în privința unității rutene.

În dieta din Bucovina se va debata mai ales chestiunea sanării băncilor raiffeisienne, în caz că fracțiunile românești nu se vor sfășia întreolaltă, ci vor fi ambele de comun acord în privința sanării economice.

Asupra grupării partidelor din parlament, împăcarea dintre Cehii și Germanii din Boemia, dintre Polonii și Rutenii din Galiția, va avea o influență foarte salutară, mai ales dacă această împăcare se va face înainte de a fi convocat parlamentul.

După sesiunea dietelor provinciale se vor întruni și delegațiunile, cari au votat budgetul provizoric în sesiunea trecută. La dezbaterile despre budgetul armatei — o putem spune cu siguranță, chiar de pe acum — se vor isca discuții vehemente, deoarece delegații nu vor uita să se adreseze direct ministrului de războiu în privința dorințelor îmbinate cu votarea reformelor militare. Abia după sesiunea delegațiunilor se vor convoca și camerele; pe de altă parte e posibil că și budgetul comun pe anul 1913 va fi votat cât se poate de repede. Atunci se va aborda și chestiunea remanierii cabinetului, deoarece chiar de pe acum se știe cu siguranță că contele Stürgh nu va putea reprezenta la toamnă guvernul înaintea parlamentului.

Reforma electorală votată de ambele corpuri legiuitoare va avea o mulțime de urmări de cea mai mare însemnătate; în cercurile militare această reformă e privită ca o renaștere a armatei comune, căci ele nu și dau seama că reforma militară e un pas mai mult pentru completa desmembrare a monarhiei noastre. Această reformă va avea drept urmare că o mulțime de ofițeri mai bătrâni — un fel de *Moș Teacă* — vor trebui să părăsească rândurile armatei și să călătorească în „*Pensionopolis*”. Se asigură chiar că mai mulți arhiduci cari ocupă înalte posturi în armată, vor trebui și ei să facă această călătorie, deoarece e nevoie de o reînnoire completă a oștirii noastre.

Spiritul cel bun și sănătos din vremile trecute care a domnit până acum în armata austriacă trebuie să se menție și mai departe, dacă voim să o ferim de un dezastru complet. În aceeași vreme trebuie puse toate în mișcare pentru ca armata noastră să ajungă acel grad de dezvoltare, de care are nevoie în împrejurările actuale.

Austriacus.

Cursurile dela Vălenii-de-Munte.

Văleni, 13 Iulie v. 1912.

Am avut până acum o serie de prelegeri, cari de cari mai interesante. Astfel după prelegerile dlor Virgil Arion, N. Iorga, C. Coroiu, C. Moșil, G. Murgoci, cu care s'au inaugurat cursurile, au urmat dnii Iorga, S. Livescu, V. Pârvan, General Marcu, Dr. Drăgescu, I. Răducanu și Constantinescu.

Di profesor V. Pârvan, a avut până acum cinci lecțiuni, în cari a tratat despre „*Civilizațiuni italice*”, spre a ne arăta cum s'a dezvoltat și ce influențe a avut civilizația italică asupra celorlalte. După ce ne arată că această civilizație are reprezentanți în toate timpurile, ne dă în două lecții bogate noțiuni asupra celor două popoare Etruscii și Sabinii, popoare din contopirea cărora ar fi rezultat poporul Roman.

Etruscii se întindeau până în Alpi, și până prin anul 500 înainte de Christos erau stăpânituri asupra unei bune părți din Italia. Aveau o organizație socială, erau conduși de regi pricepuți, și cuceresc popoarele din jur tocmai din aceste cauze de organizație socială și din aceea că aveau și religiuina după care se conduceau în afacerile statului.

Sabinii, mai în contact cu populațiile din Sudul Italiei, din Graccia Magna, duceau o viață mai mult comercială; fiind aproape de mare duceau o viață mai mult insulară, spre deosebire de Etrusci, cari duceau o viață continentală.

Grecii din Sudul Italiei se ocupau mai mult cu comerțul de tranzit, fără a duce o viață comună cu Etruscii și Sabinii, ci din contra duceau o viață independentă, la adăpostul civilizațiunii lor, fără a o împrumuta, sau împrumuta dela celelalte popoare. Când Etruscii încep a duce o viață de stat mai regulată, atunci au simțit nevoia de a introduce pe lângă obiectele de primă necesitate, unele lucruri cari ar fi putut contribui la formarea unui gust mai ales, și au adus în părțile lor meșteri din Grecia, pentru a le lucra vase de pământ și alte lucruri de ornament, deoarece ceramica luase oare-care dezvoltare la Etrusci. Meșterii greci lucrau însă după modele și după gustul Etruscilor. Pe unele din vasele găsite se găseau desenate și colorate scene diferite din războaie, unele având însă subiect grecesc. Aceasta ne dovedește că acest popor avea o cultură proprie.

Ne arată apoi cum din contopirea civilizației etrusce cu cea grecească rezultă civilizația romană. Cu această civilizație poate acest popor a cuceri și a impune popoarelor cucerite felul ei de gândire și exprimare. Toate popoarele păreau că se contopesc în fața acestei civilizațiuni, înaintea căreia ele nu puteau rezista neinfluențați și primeau norma de conducere a poporului roman; toate popoarele sunt stăpânite până foarte târziu în numele ideii romane.

Ne arată cum apoi chiar în vremurile de decadentă politică civilizația nu e oprită în mersul ei firesc. Din contra Renașterea culturală se naște în Italia slăbită politicește în evul mediu. După renaștere, influința devine din ce în ce mai puternică, și toată civilizația este recunoscută ca oarecând Italiei. Poate și unitatea Italică a rezultat din această recunoștință.

Celelalte civilizațiuni n'au avut o atât de mare dezvoltare ca să fi avut influențe asemănătoare. Civilizația elenică nu mai era ca în vechime. Astfel că în Italia se concentrează puterea civilizatoare universală, de acolo se revarsă roadele ei, acolo se nasc luceferi ca Michelangelo, Da Vinci, Wagner, Goethe, Shakespeare, Albrecht Durer, Beethoven.

Intr'altă lecție ne arată că la începutul unei vieți de stat, indivizii sunt organizați în monarhie, și, cum în mod natural și poporul roman a primit ca formă de guvernământ monarhia. Ne lămurește apoi fondarea Romei, afară de cea legendară, spunând că diferitele centre de viață romane s'au născut în mijlocul Italiei, în văile dintre munții albi și sabinii. Romanii având nevoie de o cât mai mare întindere teritorială au avut atâtea incursiuni asupra celorlalte popoare lupte pe viață și pe moarte, căci ei vedeau în această luptă sau exterminarea lor, sau purtând



nu mi trai în siguranță. Ne spune că nu întotdeauna au fost Romanii biruitori; istoricii au arătat însă că în partea finală a luptei Roma ieșea învingătoare. Vedem însă din multe contracte că soarta nesigură a războiului ieșea de multe ori ostilă Romanilor.

Căci la începutul vieții lor ca stat Romanii au fost conduși de regi, deoarece se simte neapăsător la un astfel de început de viață socială ca să fie un singur conducător bun-rău, și voinței lui să se supună toți. Astfel au avut și Romanii regi. Regii însă n'au fost toți de origine romană pură. Unii din ei erau Etrusci. Astfel au avut pe Tarquiniu. Aceasta probează că Etruscii au stăpânit adesea pe Romani, că regii lor trebuiau să fie ascultați de ei și că gonirea regilor Tarquini din Roma ar însemna tocmai scuturarea jugului etrusc.

A doua fază a vieții de stat dau Romanii în „republică”. O republică nu poate fi instituită decât atunci, când toți membrii unei organizații sociale sunt pe deplin conștienți de drepturile și datorită lor. Și de sigur Romanii ajungseră la o astfel de viață cetățenească. Sunt conștienți întâi de pretor, care mai târziu primește toate însușirile, și a cărui putere se transformă în putere consulară, el luând numele de consul. Mai târziu magistraturile se înmulțesc, și provinciile sunt guvernate de protopretori. Când nevoile erau prea mari, când situația statului era amenințată, dispărea puterea consulară a doi consuli, și ea revine „dictatorului”. Face asemănare între enezatele noastre și diferitele triburi supuse Romanilor, și după cum în timp de război enezii erau sub ascultarea voevodului, tot astfel dictatorul avea în timp de război putere discreționară.

Ne arată apoi cum din republică Romanii ajung la imperiu, și seamănă această ajungere cu aceea a lui Napoleon Bonaparte. Primul împărat a trecut prin toate magistraturile, și el a avut pe lângă puterea consulară și pe aceea de tribun al plebei, de apărător al poporului. În numele acestor două puteri a luat el puterea imperială. Napoleon a fost un general, apoi consul, dictator și apoi împărat.

Ne arată că personalitatea nu era în joc. Romanii n'aveau în minte decât mărirea și stabilitatea puterii lui. Și ca o icoană vie a acestei superioare concepții avem istoria lui Cato. În ea ne găsim numele unui singur general. Poporul Roman a învins pe cutare, poporul Roman a învins pe cutare. Aceasta ne dovedește că ei voiau să scoată în relief că meritul unei izbânzii se datoră numai poporului roman, iar nu conducătorului.

Într'altă lecție ne arată pe scurt literatura romană. Aceste vor urma într'altă corespondență, când vom face rezumatul cursului dlui Nicolae Iorga și Enache Ionescu.

Traian D. Șoimu.

Cioburi.

— Străinii despre Maghiari. —

De câte ori se abate vr'un străin mai renumit în Ungaria, patrioții îl întâmpină cu mare alai, îl conduc prin Budapesta ca să-i demonstreze marile așezăminte culturale din țară. Seara apoi banchet cu mâncări și băuturi alese, șampanie etc. Când apoi îl văd, că-i în voia mai bună, îl provoacă să-și spună părerea despre țară. Natural, că străinul necunoscând starea adevărată a țării, și apoi și din complexantă, le face câte vr'o observare măgulitoare. A doua zi apoi fițițele, cu litere grase, publică părerea străinilor despre Maghiari, iar fiii lui Árpád creduli, le iau de bani buni și se delertează cotindule.

Câteodată însă o sfeleşe.

Astfel au pățit-o și anul trecut cu celebrul aviator francez Latham, cu ocazia concursului de aviație aranjat anume spre glorificarea țării la Budapesta. Dar să citim din gazeta maghiară „Az Est”.

„Când vin străinii la noi, întotdeauna îi întrebăm cum le place Budapesta și ce părere au despre Maghiari. Astfel și pe timpul memorabil al concursului aviației, într'o societate, la cină comună, s'a pus întrebarea aceasta și aviatorului renumit Latham. Răspunsul a fost, după cum ni-l comunică un membru al acelei societăți, atât de frapant și curios, ba dureros, încât membrii societății, în comună înțelegere, l'au ținut în tăcere până astăzi. Celebrul aviator adevărat, la întrebarea, ce părere are despre Ungaria a răspuns: **Aceasta-i o țară superfluă.** („est un pays superflu”).

*

Cunoaștem cu toții mașina compatrioților noștri maghiari de a se împodobi cu pene străine, știm cum se silesc a documenta nu numai despre figuri mărețe istorice, ca Huniade, Paul Clúzeșu (Kinizsi) Zrínyi, apoi Liszt, Lenau etc. ci și despre persoane actuale, însemnate, înclată ce străbate vestea în lume — că sunt de origine maghiară.

Abia cucerise în presa europeană știrea despre aventurile metresei fostului rege portughez Manuel — faimoasa Gaby Deslys, de al cărei rol dubios își vor fi aducând aminte și cetitorii noștri, ce se vor fi gândit compatrioții noștri, ca dacă soarta nu i-a făcut să aibă azi regi, ori măcar priuți de viața lor, cel puțin să se poată mândri cu metresele acelora. Se și puse ziarul „Az Est” să documenteze, că Gaby Deslys e de origine maghiară. Zău, nime nu a tras la îndoială, nici o altă națiune nu a reclamat-o, se bucurau și francezii, că au scăpat de ea, zicându-și: „a lor să fie!”

Dar ce să vezi! Mai deunăzi Ernest Charles, feuilletonistul marelui gazete franceze „Gil Blas” — scărbit, de sigur, de rolul trist, ce-l joacă respectiva, a scris — după cum citim în ziarul „Az Est” — un articol, în numita gazetă, despre Gaby Deslys, zicând între altele că dansa nu trăiește din arta pe care nu o are, ci din împrejurarea, că a fost amanta unui rege, de atunci detronizat. Tot astfel de reclamă e și pretinsa origine franceză, deoarece Gaby Deslys e de origine maghiară. Asta a infuriat-o într'u atâta, încât a intentat proces de presă pentru calomniare și vătămare de onoare contra scriitorului articolului din „Gil Blas”.

*

Urmările „culturei maghiare”.

Susana Matejko din Csomad, comună slovacă, lângă Vut, omorîse pe frate-său și vulnerase greu pe cumnată-sa. Procesul s'a deschis înaintea curții cu jurați din Budapesta. Interesant — scriu foile maghiare — că atât acuzata, cât și martorii cari toți sunt slovaci, nu mai știu slovaceste, dar nici ungurește, așa încât nu înțelegeau nici pe tâlmași, dar nici ungurește nu se știau exprima. Va să zică — lătrau.

*

Teren pregătit.

Emblând mai deunăzi pe la sate, mă opresc într'o comună mai micuță și stau de vorbă cu părințele satului, un moșneg cărunt, încă de pe timpul creștăriei. Între altele îl întreb:

Eu: Ce-i cu cooperăția, cum stați, făcut-ați ceva, ai pregătit terenul încătuva?

El: Ce operația?! N'am cunoștință, nu știu să fie vr'un bolnav de operat aici!

Eu: Nu operația, părinte, e vorba de cooperăție, de însoțirea, împreunarea sâtenilor din punct de vedere economic.

El: Însoțire — ei. Dta vrei să zici concubinaj!

Eu: Un drac! — și plecai. **nic-tor.**

Cronică externă.

Incheierea unui acord mongol-rusesc. O telegramă din Petersburg anunță încheierea unui acord între Rusia și Mongolia. Acest acord cuprinde următoarele puncte: 1. Rusia se obligă a apăra Mongolia, a o proteja în fața tuturor pretensiunilor venite din afară, pe cari guvernul mongol le va considera de nedrepte. 2. Rusia se va îngriji, ca China să nu se amestece în afacerile interne ale Mongoliei. 3. Mongolia se obligă a ridica împrumuturi numai în Rusia. 4. Rusia va avea dreptul special de a exploata bogățiile naturale ale Mongoliei. 6. Dreptul de a zidi drumuri de fier pe teritoriul Mongoliei îi va avea exclusiv numai Rusia.

*

Politica navală a Angliei. Ministrul de marină al Angliei Churchill a înaintat camerei proiectul cu privire la creditele suplimentare cerute pentru flotă. Ministrul a motivat într'o lungă vorbire plănuita noua sporire a flotei: Pricina noii sporiri este legea germană pentru flotă. Anglia trebuie să învețe dela vecinii săi, cari fără nici o șovăire se străduiesc spre tănta lor. După noua lege patru a cincea parte din flota germană va fi totdeauna în serviciu adecă gata de luptă. Anglia trebuie să aibă o superioritate a puterii, de care să poată dispune în orice moment. Din cauza aceasta ministrul propune sporirea cuiasatelor în serviciu dela 28 la 33. Din 1914 începând Anglia ar avea 5 escadre de cuiasate, adecă în total 41. Aceasta ar fi suficient pentru nevoile anilor 1914 și 1915. Cu privire la politica navală engleză în Mediterană, guvernul a hotărît să înlocuiască șese cuiasate prin 4 Dreadnoughturi tip nou. Nu este neprobabil că va fi necesar a întări flota în Mediterană spre finea anilor 1915—16. În acest caz demersurile necesare vor fi luate în timp oportun. Știri primite de amiralitate par a indica, că una din puterile mediteraneene proiectează să schimbe programul ei naval. Dacă aceasta știre se va dovedi de exactă, ea va constitui un fapt, ce va cere imediată atențiune a guvernului englez.

În momentul de față nici Austro-Ungaria, nici Italia ca puteri mediteraneene nu au nici un dreadnought în serviciu activ. Până în 1915 însă Austro-Ungaria va avea patru, iar Italia 5—6 dreadnoughturi. Dar nu ne închipuim a zis zis ministrul Churchill — ca două puteri a căror istorie nu e liberă de dușmăniei între olaltă, dar cu cari noi nici când n'am avut vre-un conflict și trăim de mult timp în relațiile cele mai prietenești — să se întrunească la un atac neprovocat asupra vaselor sau asupra posesiunilor noastre.

Cu privire la măsurile proiectate în Mediterană — ministrul de marină revelează — că aceste vor avea ca urmare, că flotele engleză și franceză vor forma împreună o forță navală mai puternică decât orice combinațiune posibilă.

După vorbirea lui Churchill s'a sculat deputatul din opoziție Balfour și în vorbirea sa își exprimă speranța că Anglia va menține pacea; speranța sa de pace este întemeiată pe faptul, că un război modern ar fi o catastrofă zdrobi-

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8 - 10, d. a. 2 - 4 ore.

Cosultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericăscă, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserică.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se rновеază. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrare artistică, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

toare. D. Balfour presupune că omenirea are încă destulă minte pentru a stabili alianțe între puteri pe temeiul curat de apărare, așa că puterea care s'ar da la o ofensivă nesocotită ar rămânea izolată. Cheltuielile cele grele cât vor trebui să urmeze atâta timp cât va dura lupta nebună de construcțiuni navale.

Primul ministru dl. Aspúthi se asociază la părerea dlui Balfour că grupările de puteri tind să păstreze pacea. Anglia ia parte fără voia ei la lupta de construcțiuni navale însă aceste cheltuieli sunt necesare pentru păstrarea coastelor, comerțului și păcii nominale. Centrul de gravitate s'a deplasat în apele engleze dar trebuie ca noi să avem în Mediterana forțe îndestulatoare pentru a apăra în orice caz interesele noastre.

Camera a votat cu 291 voturi contra 42 creditul suplimentar pentru sporirea efectivelor flotei cu 1500 de oameni.

O revistă franceză despre politica ungurească.

Sub titlul „Appel à l'Europe” revista „L'Assiette au beurre”, cea mai răspândită revistă franceză, publică un bine documentat articol despre stările din Ungaria denunțând lumii culte persecuțiile de tot felul pe cari trebuie să le sufere de atâta amar de vreme naționalitățile nemaghiare precum și reprezentanții acestora, din partea Ungurilor.

Iată câteva pasaje din articolul numitei reviste care a avut bunăvoința a se face ecoul strigătelor noastre de durere:

„Popoarele cari suferă sub opresiunea aristocrației ungurești apelează la conștiința Europei... Dintre cele douăzeci milioane de locuitori ai Ungariei, dintre cari circa nouă milioane sunt Unguri, majoritatea populației o formează Românii, Slavii, Rutenii, Sărbii și Germanii. Această majoritate considerabilă este subjugată din partea nobilimei ungurești, care a luat în stăpânirea sa absolută și parlamentul. Alegătorii sunt un milion, iar elementele indispensabile ale alegerilor sunt teroarea nemăpomenită, corupția și baionetele jandarmilor. 70% din pământul țării este a marilor proprietari, câtă vreme însăși Ungaria este pământul foametei. Poporul nu are din ce trăi, se căznește... Intre aceștia, trei milioane de slavi, cei mai nefericiți dintre toți Slavii, gem sub povara jugului unguresc. Neavând școli, ei rămân cu toții analfabeți. Călea spre progres a comerțului și industriei lor li se oprește, iar presa lor este înăbușată.

Imunitatea reprezentanților poporului slav este nesocotită, deputații sunt aruncați în temniță. În centrul Europei, Slavii trăiesc sub stăpânirea teroară celei mai îngrozitoare. Glasul lor de durere se îndreaptă astăzi către Europa civilizată rugându-o ca ea să judece și să ștergă această rușine a civilizației...”

După acest articol urmează Ungaria — în chipuri și text.

Chipul este o reproducție după un renumit tablou a lui Veresciagin. Soarele care apune răspândește o lumină palidă asupra câmpului de luptă, acoperit cu cadavrele soldaților căzuți. Generalul Bem se adresează unui soldat din care numai scheletul a mai rămas: „Vedeți, fiilor, în 48 ne-am luptat pentru libertatea ungurească, dar într'adevăr noi am ajutat faurirea lanțurilor pe seama fraților noștri Slavi...”

O câmpie. În depărtare se vede o căscioară, în curte o fântână cu cumpănă, în față un pom uscat, de care atârna spânzurat un Slovac bătrân încălțat cu opinci.

Sub acest chip se găsește textul acesta: „Pământul libertății, țara contelui Apponyi, — și rodul pe care îl produce pomii în această țară.

Doi politicieni cu cizme roșii, având mantie verde-albă vorbesc între ei:

— Acum putem să ne realizăm marea noastră program.

— Dar bugetul nostru e în deficit!

— O, asta n'are a face cu politica noastră

economică, cei mult țărani nemaghiari vor trebui să lucreze mai mult.

Urmează apoi un scurt dialog între doi țărani, unul Slovac iar celălalt ungur.

Slovacul: Suntem săraci încât trebuie să ne vindem băiatul, cu toate că preotul spunea, că are mare capacitate de poet.

Ungurul: Cui atât mai bine, voi cu cumpăra băiatul și voi crește din el înca un Petőfi pe seama Ungariei.

Apoi:

Un deputat ungur îmbrăcat în costum național unguresc predă drapelul unguresc unui Slovac slab și desbrăcat, zicându-i:

„Primește acest drapel, fiindcă și de altfel nu ai cu ce să te acoperi. Drapelul acesta este scaldat cu sângele Slovacilor: el te va încălzi”.

La toate acestea noi n'avem nimic de adăugat. Constatăm însă, că Ungurii prin politica lor proasta devin tot mai nesuferibili și atrag tot mai mult asupra lor disprețul lumii.

Epilog la serbarea răpirii Basarabiei.

Primin la redacție o foaie volantă încastrată în negru și tipărită cu chirilice, care cuprinde următoarele noi amănunte despre felul cum s'a serbat în București răpirea Basarabiei:

Programa

după care „Organizațiunea culturală a Românilor basarabeni” a ținut dolii pentru dureroasa comemorare a împlinirii unui veac dela răpirea Basarabiei.

1) În dimineața zilei de Luni, Sărbătoarea sfinteii Treimi, 14 Mai 1912, orele 8, toți membrii „Organizațiunii culturale a Românilor Basarabeni”, au asistat în biserica „Antim” din București la sfânta liturghie și la un *Te-deum* oficiat pentru ajutor și oțelire în lupta ce o duc Moldovenii din Basarabia contra tendinței muscălești de a-i desnacionaliza și extermina, tendință ce s'a manifestat cu atâta urgie în întregul veac dela smulgerea din trupul Moldovei a acelei provincii.

2) Imediat după *Te-deum* a urmat un parastas la care au fost pomeniți pe lângă strămoșii neamului românesc și ostașii moldoveni din Basarabia (după unii 12.000, după alții 14.000) căzuți pe câmpiile Mangiuriei în ultimul război ruso-japonez, unde au fost puși mereu în primele rânduri de atac.

3) În aceeași zi de 14 Mai 1912 s'a ținut o sedință festivă la seară, orele 8 seara, cântând pe lângă imnurile ce s'au intonat, s'a citit și istoricul răz. di Basarabiei.

4) S'a arborat pe edificiul Institutului drapelul național în dolii timp de 15 zile, adică dela 14 până la 28 Mai inclusiv.

În toate zilele dolului dela 14—28 Mai inclusiv, de două ori pe zi, — dimineața și sara s'a înălțat către bunul și milosivul Dumnezeu o rugăciune specială întorcându-se de bază textul biblic și cu referire la actul răpirii Basarabiei și la suferințele Moldovenilor de acolo.

6) În toate zilele dolului dela 14—28 Mai inclusiv, toți membrii au purtat în permanentă cocarda îndoliată.

Rugăciune

Înălțata de membri în toate zilele dolului ținut pentru dureroasa aniversare a împlinirii unui veac dela răpirea Basarabiei, începând de Luni sărbătoarea sfinteii Treimi 14 Mai 1912 și până la 28 aceeaș lună inclusiv.

Doamne ai puterilor, Dumnezeu părinților noștri, cauta cu milă spre noi din cerul cel sfânt al Tău și ascultă smerita rugă noastră, cari ca și vechiul Israel la râul Vavilonului, stăm și plângem aducându-ne aminte de Sionul strămoșesc. (Ps. 136, 1).

Că doară Tu, Doamne: — Via din Egipt o ai mutat, gonit-ai neamurile și o ai răsădit pe ea. Cale ai făcut înaintea ei și ai răsădit rădăcinile ei și au umplut pământul. Acoperit-a munții umbra ei și mlădițele ei cedrii lui Dumnezeu. Intinsu-și-a vițele sale până la mare și până la râuri odraslele sale. (Ps. 79, 10—12).

Însă: turburatu-s'au neamurile, plecatu-s'a împărățiile, dat-a glasul său cel prea înalt, cătitu-s'a pământul. (Ps. 45, 6).

Atunci s'a surpat gardul vici Tale, și ai îngăduit de o a strica pe ea vierul din pădure și pecul sălbatic o a păscut pe ea. (Ps. 79, 9—14).

Venit-au neamurile întru moștenirea Ta spurcat-au sfânta biserica Ta. (Ps. 78, 1).

Și Doamne, nu cu solia lor, cei ce ne-au robit pe noi au moștenit pământul nostru, și sădită și răsădită de Tine. (Ps. 43, 4) ci au cănuit nedreptate, zămislit-au durere și au născut iarădelege. (Ps. 7, 15).

Adu-Ți aminte Doamne, ce s'a făcut nouă, privește și vezi că moștenirea noastră s'a mutat la cei străini, casele noastre la cei din afară. (Plângerea lui Ieremia, 5, 1—2).

Pus-au stârvurile robilor tăi mâncare posesorilor cerului; — trupurile celor curioși ai tău fiarele pământului; — vărsat-au sângele lor ca apa și nu era cine să-i îngroape. (Ps. 78, 2—4).

Facutu-s'au lacrimile noastre pâne ziua și noaptea, că s'a plecat în tarână sufletul nostru, lipitu-s'a de pământ pântecul nostru. (Ps. 78, 6). Că cei ce ne-au robit pe noi, ne-au sătura de amaraciune, îmbătatu-ne-au de fiere și au seos cu număr dinții noștri, hrănitu-ne-au cu cenușă. (Plângerea lui Ieremia 2, 11).

Ostenit-am întru suspinul nostru, spălat-am în toate nopțile patul nostru, cu lacrimile noastre așternutul nostru l-am udat. (Ps. 6, 7). Sărșitu-s'au în lacrimi ochii noștri; — turburatu-s'a inima noastră; vărsatu-s'a în pământ viața noastră pentru zdrobirea fetei poporului nostru, când muriau fără de număr cei tari ai noștri, (Plâng. lui Ieremia 2, 11), duși departe în țări necunoscute și puși în fața tunetului, ca niște oi spre jughiere și ca niște miei, cari nu-și deschid gura împotriva celor ce-i înghita pe ei. (Isaia 53, 7/8).

Hrăni-ne-vei pe noi cu pâne de lacrimi și ne-vei adăpa pe noi cu lacrimi întru măsură? (Ps. 41, 4, 27, 43).

Că iată: — cei ce ne-au smuls pe noi dela sânul mamei noastre, ne-au pus mai jos decât toate neamurile pământului și ne silesc pe noi să cântăm cântarea Ta în graiul lor. Socotiți suntem cu cei fără de lege dacă și numai în taină îndrăznim să Te lăudăm în graiul părinților noștri**).

Cum vom cânta cântarea Domnului în grai străin ca într'un pământ străin și cum să ne lipădam de limba părinților noștri?... (Ps. 136, 4).

*) Numai în războiul ruso-japonez din urmă au fost duși în Mancuria după unii peste 12.000 de basarabeni, iar după alții peste 14.000, și numai la Liao-Jang au pierit peste 5000 de bravi moldoveni, puși fiind în primele rânduri de atac. Regimentele „Minsky” și „Wibinsky” s'au întors în Basarabia numai cu câte câțiva ostași, restul tot fiind pus în continuu în primele rânduri de atac, a fost nimicit!

**) Pe întreg teritoriul Basarabiei, dela răpire și până în ziua de azi, nu a fost permisă cultivarea limbii românești: — nu a existat și nu există absolut nici un fel de școală românească nici la sate, nici la țârguri, pe niciărit!... Mai mult: — toate neamurile străine de Rusia: Evreii, Tătarii, — Finlandezii, Circazienii, Polonii, etc. au voie pe lângă școli, să se închine lui Dumnezeu în biserică și în limba lor maternă, numai fraților moldoveni basarabeni este cu desăvârșire prohibit, nu numai în Basarabia, ci și în interiorul Rusiei, de unde, dislocați dela vetrele lor, și s'au așezat, formând sate întregi, ce se însiră până la Caucaz și în celelalte direcțiuni ale Rusiei. În cele trei județe ale Basarabiei de sud (Ismail, Bograd și Cahul), când au fost reocupate în 1878 de Ruși, primul neaz imperial s'a referit la obligațiunea preoților români ca să învețe în trei ani și să officieze în biserică rusește, sub sancțiunea dictandei lor. Acei dintre dâșii cari nu s'au supus, ori n'au putut să se supună din cauza bătrâneții, sau în decursul vremii, mânate de dragul limbii lor, au îndrăznit să officieze vreodată românește în biserică, pur și simplu au fost suprimați!... Despre unii dintre acei nefericiți nici până în ziua de azi nu se știe ce s'au făcut!...

Numai la cimitir, acolo sub cer liber, la groapa mortului, și după insistența familiei, dacă vre-odată mai îndrăznește preotul, cu să zică cu jumătate gura acelu singur și atât de dureros **Vecinica pomenire**, în românește!... Altecva absolut nimic!...

In altă limbă vom cânta
Când noi limba ne-om uita
Când va crește grâu'n tindă
Și-a ajunge până'n grindă!!

Atunci... dar nici atunci!!!...

De te vom uita o! dulce grai românesc, uitată să fie dreapta noastră: — Să se lipească limba noastră de grumazul nostru: — ca muți să rămânem în veacul veacului... acasă și ris vecinilor noștri!!! (Ps. 136, 5—6).

Doamne astăzi când 160 de ani se împlinesc dela robia noastră, veac de jale, de ocară și dureri, mai lung decât toate veacurile, zice-vom oare și noi ca vechiul Israel: — Fata Vavilonului ticăloasă, fericeit cel ce va apuca pruncii tăi și-i va lovi cu capul de piatră și va răsplăți fe răsplătirea ta, care ai răsplătit nouă? (Ps. 136, 8, 9).

Nu Părinte bune, nu!... Dimpotrivă, cu umilință cădem înaintea Ta și din adâncul inimei Te rugăm: — Să nu biruiască dreptatea, ci mila Ta: — să nu apese din nou mâna Ta asupra celor ce ne nedreptățese pe noi: — ci Tu Doamne, Dumnezeul părinților noștri, îndură-Te către noi, ridică paharul amărăciunii deasupra noastră, întoarce-ți fața Ta spre noi și ne înrounează inima cu roua bunătații Tale: — iar pe vrășmașii noștri iartă-i și în bunătația Ta nemăsurată luminează-i, povățuiește-i, ca să plinească voia Ta cea sfântă și viaa Ta să o întregască așa precum ai rasădit-o Tu!

Așa atotputernice Doamne, Te rugăm ferbinte, cânta cu părintească dragoste din cer și vezi și cercetează viaa aceasta și o savârșește pe ea, pe care a zidit-o dreapta Ta. Amin! (Ps. 79, 15, 16).

Criza din Turcia.

Una dintre cele mai mari dificultăți din Turcia e chestia albaneză. Și noul guvern otoman și consideră de cea dintâi și cea mai importantă datorie a sa: restabilirea ordinii în Albania. Aceasta este ceea ce aștepta în primul rând și sultanul dela noul guvern. Măsurile luate până acum pentru a face ordine cu forța brută, nu numai că nu au dus la un rezultat favorabil, ci chiar au întărit și mai mult spiritele agitate și au agravat numai situația. Din cauza aceasta noul mare vizir încearcă pe o altă cale soluția complicațiilor. Prima și cea mai importantă dispoziție ce a luat-o noul cabinet e sistarea operațiilor în Albania. În consiliul de miniștri s'a luat hotărârea de a se trimite o comisie specială în Albania, care să studieze la fața locului jehuirile populațiunii albaneze și să facă propuneri cu privire la sanarea lor. Totodată s'a sistat și starea de asediu ce domnește de 3 ani încoace în Constantinopol. Dispozițiile luate arată o schimbare temeinică a politicii de până acum cu privire la Albania.

Deși numirea noului guvern a făcut impresie destul de bună în Albania. Anarhia tot n'a încetat și nici nu se poate spera o restabilire a ordinii în timp scurt, dar demersurile preventivoare ale noului guvern dau posibilitatea unei împăciuri pașnice. Ghazi Muktar Pașa de altcum are un nume bun la albanezi.

Telegramele cele mai recente sunt următoarele:

Dificultăți în constituirea cabinetului.

Constantinopol. — Oficial se publică numirea lui Damad Șerif Pașa, de ministru al lucrărilor publice și a lui Resid Pașa de ministru al comerțului și economiei. Portofoliul poștelor și al telegrafelor i s'a oferit lui Saba Pașa, ministrul poștelor din Egipt, dar acesta până acum încă n'a dat răspuns.

Constantinopol. — Președintele senatului Kiamil Pașa și ministru de marina, Mahmud Muktar Pașa, cari afirmativ sunt bolnavi n'au luat parte la consiliul de miniștri. Înprejurarea aceasta și complinirea portofoliului de interne au dat naștere la diferite comentarii. Astfel s'a răspândit vestea că Terid Pașa a refuzat primirea portofoliului de interne. Aceasta s'a desmintit oficios notându-se, că Terid Pașa n'a putut refuza portofoliul, deoarece încă nici nu l'a primit. După informațiunile din cercările guvernamentale Terid Pașa ar fi refuzat portofoliul de interne, provocându-se la starea lui sanitară slăbită, a cerut însă să i-se încredințeze portofoliul lucrărilor publice. În cercurile ligei militare circula știrea, că marele vizir l'ar fi rugat telegrafic pe Terid Pașa ca să primească portofoliul lucrărilor publice, deoarece numirea lui de ministru de interne ar face o impresie nefavorabilă. Pentru portofoliul de interne ar fi designat actualul ministru al lucrărilor publice Damad İerif Pașa.

Iradeaua Sultanelui.

Constantinopol. — Citirea festivă a iradeei Sultanelui referitoare la numirea noului mare vizir și a Seic-ul-islam-ului s'a întâmplat în prezența unui public foarte mare. Iradeaua cuprinde pe lângă formula usuală și următoarele:

Sultanul așteaptă ca noul guvern să pornească cercetare referitor la chestiile, cari au provocat nemulțumire în mai multe locuri, îndeosebi în Albania, că va pune capăt pe cale legală situației contrare legii și dreptății și va asigura ordinea. După prosperarea și fericirea țării depinde dela respectarea conștiințoasă a constituției, Sultanul speră, ca noul cabinet să desvoalte cea mai energică activitate în direcția aceasta.

Guvernul în activitate.

Constantinopol. — Guvernul a luat dispozițiile necesare pentru menținerea ordinii. Toți școlii de poliție vor fi înlocuiți cu ofitieri din armată, iar supravegherea ordinii va fi încredințată unui consiliu de ofitieri militari. Un locotenent a fost numit inspector peste comandantii jandarmeriei și poliției. Comandantul pieței din Constantinopol a fost înlocuit prin un general al armatei. Marele vizir a trimis un circular la toate autoritățile din provincii, în care se face cunoscută numirea noului cabinet și se accentuează necesitatea unei consolidări a înțelegerii între diferitele naționalități, iar tratarea cu poporațiunea trebuie să fie egală și dreaptă. Privilegiile străinilor trebuie asigurate în înțelesul capitulațiunilor. Dupăcum se vestește cam era va vota încredere guvernului.

Constantinopol. — După instalarea mare lui vizir membrii cabinetului s'au întrunit în un consiliu, în care s'au ocupat cu stările domnițoare în armată și cu evenimentele din Albania. La consiliu a luat parte și șeful statului major. Consiliul ministrilor care a ținut până la 1 oră noaptea a luat hotărâre pentru sistarea momentană a operațiunilor militare în Albania, pentru trimiterea unei comisii sub conducerea lui Resid Akiv Pașa, pentru sistarea stării de asediu din Constantinopol și pentru amneștiare.

Junii-turci împotriva guvernului.

Üsküb. — Numirea noului guvern a făcut o impresie rea în cercurile junilor turci de aici și

sunt iminente surprize, deoarece comitetul va întrebuița toate mijloacele numai ca să-și recâștige poziția și puterea de mai înainte.

Constantinopol. — Comitetul june-ture a lansat către toate cluburile sale un circular, în care spune că partidul june-ture va vota încredere guvernului numai în cazul dacă programul acestuia va corespunde principiilor partidului, îndeosebi principiului centralizării.

Stările în Albania.

Üsküb. — În întreaga Albania e iritație enormă. În Prishtina albanezii au spart ușile temnițelor și au înarmat pe prizonieri. La Çaranie s'au trimis ajutoare, ca trupele să poată împedeca trecerea albanezilor peste rin și unirea acestora cu soldații dezertori.

Üsküb. — Conducătorii armăuților au încunostințat directoratele căilor orientale că nu vor mai suferi transportarea trupelor.

Belgrad. — În vilaietul Cosovo situația e foarte critică. Autoritățile turcești au sistat orice activitate încât domnește cea mai mare anarhie. La Üsküb s'au trimis 5 batalioane de oarece răscolății se pregătesc să pornească împotriva orașului.

Recolta în România pe anul 1911.

Ministrul agriculturii și al domeniilor din România, publică în organul sau „*Buletinul statistic al României*”, date privitoare la valoarea recoltei din anul 1911, care dovedese mersul ascendent al producției agricole a țării.

În 1911, valoarea totală a tuturor produselor agricole s'a ridicat la suma de 1,394,149,950 lei. Această valoare întrecea pe cea a anului precedent cu suma de 79 milioane și jumătate, cu toate că recolta din acel an — 1910 — a fost cea mai ridicată din câte a văzut România până la acea dată.

Iată câteva cifre cari ne permit să facem o comparație din care se poate vedea rezultatele excepționale ce au fost înregistrate în 1911.

Anul	Val. totală	Val. mil. pe hect.
1906	1,214,419,621	196,78 lei
1907	743,563,696	131,79 lei
1908	958,318,184	160,35 lei
1909	1,055,671,115	177,29 lei
1910	1,304,609,855	216,13 lei
1911	1,394,149,950	231,54 lei

Din aceste cifre se poate vedea — cu excepția anilor 1907—1908 — o progresiune constantă a valorii produselor agricole ale României.

În anul 1907 — se știe că România a fost hantuită de regretabilele mișcări populare cari s'au tradus printr'un deficit al recoltei.

În anul următor situația a început să se amelioreze dar cu greu. Abia în anul 1909 s'a reluat firul normal în producția agricolă a României.

Aceste cifre dovedesc prosperitatea necontenită a României, dar ele mai dovedesc încă un lucru de care frații noștri de dincolo de Carpați trebuie să fie seamă altfel decât cu simple fraze: Anume, că recolta din România depinde în primul rând de dispoziția în care se află masa țărănimei române.

A fost destul ca această masă să și arate un singur moment reaua sa dispoziție cu cel mai mare izvor de bogăție al țării să facă în mersul său curbă descendentă răstăptat de scoborâre.

Și dacă populația rurală este un factor atât de hotărîtor în crearea acestei bogății este drept ca paralel cu această prosperitate nemai văzută să meargă și o îmbunătățire a soartei țărănești.

Aceasta este cugetarea ce ni-o inspiră contemplarea cifrelor date de „Buletinul statistic al României” și care trebuie să fie ținută în seamă de frații de dincolo.

Birou de arhitectură
inginer diplomat **Robert Goldschmidt**
autorizat legal. Telefon: 489.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale. — Proiectarea și executarea stabilimentelor electrice și de masinărie. — Lăcăză turbine, roate hidraulice și pompe rotunde, specialități proprii probate. — Executare de stabilimente hidrodinamice și de mori. — Lăfărare de mașini pentru ramurile industriei.

Din desp. Ceica al Asociațiunii.

Activitatea despărțământului. — Prelegerile finite. — Noul institut de credit create.

Activitatea Asociațiunii a reușit să introducă oarecare mișcare și în Bihor. Și districtul Ceica s'a constituit în despărțământ separat încă din primăvara anului 1910. A fost și timpul, ca elementele, cărora le stă la inimă soarta părăsitului nostru popor din acest ținut, să se concentreze pe teren cultural, ca să contrabalanseze năzuințele străine contrare intereselor noastre naționale și să dea directivă nouă atât inteligenței cât și țărânilor noastre. Și spre acest scop s'au asociat cele mai bune forțe din această parte românească.

Inchegarea rândurilor s'a făcut sub impresia înfrunșării succes al admării generale a desp. Ceica din anul trecut care a avut loc la Tășnad. Festivitatea foarte reușită organizată cu acea ocazie a fost un eveniment necunoscut încă în părțile aceste, care ne-a însuflețit până la o activitate încă și mai potențată.

Comitetul desp. Ceica, văzând însuflețirea generală, a mers cu un pas înainte și în se-dinta sa ținută în Ceica, la 24 Ian. n. a. c., a decis aranjarea de prelegeri populare în număr de 24 în 10 comune. Ca prelegători s'au angajat inteligenții din despărțământ și după un program bine stabilit, s'au și ținut în toată luna câte o serie de prelegeri în câte o comună, în ordinea următoare:

1. În 25 Febr. n. s'au ținut prelegeri în frun-tașa comună *Vintiri*. Dl Dr. Iacob a vorbit „Despre legea rurală”; dl Sever Sălăgian „Despre economia rurală”; Iuliu Popp preot local „Despre puterea de viață a națiunii române”. Au participat dintre țărani peste 200. S'au înscris de membri ajut. 15 țărani. S'a înființat o agen-tură și bibliotecă poporală donându-i-se 29 bro-șuri.

2. În *Lazuri* la 24 Martie. Prelegători: Iuliu Pataky „Despre scris și cetit”, Dr. Ioan Iacob „Despre societățile de consum”. Din loc și satele din jur au participat vre-o 200 de țărani. S'au înscris 2 membri ordinari și 16 m. ajutători. S'a înființat agentură și bibliotecă poporală donân-du-i-se 29 broșuri.

3. În *Dușești* la 28 April. Au preles: Gheorgh-e Vereș „Despre stupărit”, Vasiliu Papp „Despre alcoolism”. Au participat vre-o 150 țărani.

4. În *Dobrești* la 2 Iunie. Prelegători: Alexan-dru Golea „Despre tovarășii”, Vasiliu Lăpuștean „Despre alcoolism”, Vasiliu Cartiș „Părți din economia rurală”. Țărani din loc și jur vre-o 120. Intre țărani s'au împărțit 22 broșuri din biblioteca poporală.

5. În *Bucuroaia* la 30 Iunie. Au preles: Tra-ian D. Roman „Despre societățile de consum”, Pantelie Bugariu „Despre legea urbană”. Prezenți vre-o 150. S'au împărțit 24 cărți.

6. În *Sămbăciag* la 21 Iulie. Au preles: Dr. Ioan Iacob „Despre societățile de consum”, Ioan Papp preot „Despre foloasele scrisului și ce-tirii”. Prezenți peste 200 țărani. S'a înființat agentură și bibliotecă poporală. S'au împărțit 10 broșuri din biblioteca poporală.

Aceste prelegeri s'au dovedit de foarte prac-tice și folositoare. Cu bucurie trebuie să consta-tăm, că domnii prelegători s'au achitat în mod foarte mulțumitor de sarcina luată. Unele prele-geri au fost prelucrate cu un zel laudabil, altele predate în un stil popular și cu vervă oratorică. Dovadă însuflețirea, cu care le-au ascultat țăr-anii. Comitetul plănuiește, ca pe anul viitor să continue prelegerile în chip și mai sistematic, alegând teme după necesitățile locale și anga-jând forțele cele mai bune.

Țărani din aceste părți cari până acuma au auzit vorbiri românești numai cu ocazia alegerilor de deputați, și dela oamenii vânzuți intereselor străine, sub scutul băuturii, a banului lui luda și a sulitelor, acuma, au ocaziune a asculta povește bune dela oameni de ai lor, cuvinte ieșite din inimi românești. În chipul acesta inteligența, prin contactul des cu țărânilor, ajunge a-i cunoaște nevoile, are ocazie de a studia necesitățile multiple ale țărânilor; iar țărânilor poate cunoaște pe adevărații săi conducători. Prin aceea se cimentează legăturile firești între fiții unei și aceleiași națiuni.

Cum ideile culturale-naționale încep a se instăpâni și în aceste părți și a lua o formă concretă, arată și cazul, că în decursul acestui an s'a înființat o „societate de consum” în frun-tașa comună Tășnad, iar alta e pe cale a se înființa în comuna Sămbăciag. Institutul de credit „Drăganul” din Beiuș plănuiește deschiderea unei filiale în Ceica. Vestea aceasta e primită cu însuflețire în aceste părți.

Ca comitetul desp. Ceica să și poată ajunge scopul său cultural mai ușor, a pus bază la un „fond cultural al desp. Ceica”. Acest fond constă până acum din 48 coroane. Ca să se sporească acest fond comitetul face tot posibilul. Mai mulți dintre cei cari au ținut prelegeri populare s'au hotărât a abdice în favorul acestui fond de partea cuvenită pentru ei din ajutorul de 100 coroane primit dela comitetul central. Dar se așteaptă și alte oferte, așa că în scurt timp e speranță, că acest fond se va spori în mod considerabil. Așa lucrând sperăm, că vom putea și noi concurge cu o petricică cât de modestă la zidul cultural național al scumpului nostru neam românesc.

INFORMAȚIUNI

Arad, 25 Iulie n. 1912

Vlaicu în Hațeg.

Ieri, Marți a sosit aeroplanul în Hațeg. Azi se așteaptă cu multă nerăbdare sosirea serbătoritului nostru șoim. Insuflețirea e mare pretutindeni, la culme. Lumea e în febrere și așteaptă ziua de Duminecă ca o zi de mare și sfântă sărbătoare.

Republica Argentina și România. Citim în ziarele din București:

Republica Argentina dorind să aibe relații economice cu țara noastră, a trimis în Europa pe dl George Buță, un român stabilit de vre-o 20 de ani acolo, cu misiune de a studia piața.

Dl Buță a avut o lungă întrevedere la Viena cu dl G. Moroianu, atașatul comercial al României pentru Austro-Ungaria, căruia i-a cerut informații asupra institutelor de credit din România și asupra posibilității de a crea relații comerciale între cele două țări.

În urma acestei convorbiri, dl Moroianu a trimis ministerului de Industrie și Comerț un raport relevând intenția guvernului din Boenus Avres

Ministerul a pus chestiunea în studiu și așteaptă sosirea dlui Buță pentru a lua hotărârile de lipsă.

Ciocnire de trenuri. Lângă Vădruloc, în apropierea Aradului, s'au ciocnit astăzi două trenuri de marfă. Din norocire, ciocnirea n'a reclamat nici o victimă omenească. Două vagoane au fost total sfărâmate.

Patruzeci de lucrători de mine înecați. Din Union Town, în Pennsylvania, ne vine știrea că minele de cărbuni dela Supperba au fost îneca-te. Puvoicul de apă a venit în așa cantitate și în-cetă de pe coastele dealurilor din apropiere, încât muncitorii, 40 la număr cari se aflau în interiorul minelor, surprinși de valuri, nici timp n'au avut să se gândească la scăpare. Apa a pătruns în mine, inundându-le în scurt timp de câteva minute. Scoaterea cadavrelor întimpină mari greutăți, deoarece apa a îngrămădit la în-trare trunchiuri mari de copaci și blocuri de stânci.

Telegrafia fără sârmă pe aeroplanele române. La Constanța, ofițerii aviatori români continuă să execute numeroase ascensiuni și recunoașteri, în vederea apropiatelor manevre regale care vor avea loc în acea regiune.

Dl Rotländer, șef al stațiunii de telegrafie fără sârmă, procedează la instalarea, pe un aeroplan a unui aparat de transmisiune și de recepție inventat de cătră dânsul, în colaborare cu

căpitanul Dan Zaharia. Această instalație va fi în curând terminată și atunci se va proceda la experiențe de telegrafie în plin zbor între aeroplan și stațiunea radiotelegrafică dela Constanța. Aeroplanul se va pune deasemenea în comunicație și cu acele vase românești care posedă instalații.

Catastrofa „Titanicului”. Un ziar din Londra publică o interesantă convorbire cu căpitanul de vapor Pryal, care făcuse serviciul pe vasul „Majestic” împreună cu căpitanul Smith, comandantul vaporului „Titanic”. Dânsul povesteste că pe când se afla la Baltimore s'a întâlnit cu căpitanul Smith. Individul în chestiune n'a contestat că e în adevăr căpitanul Smith. El îl rugă însă pe Pryal ca să nu-l urmeze. Acesta însă se luă după el până la gară, unde pretinsul Smith își luă un bilet pentru Washington. La plecare, Smith îi zise „La revedere!”

Această știre a provocat mare senzație, știut fiind că cu ocazia catastrofei „Titanicului” ziarele anunțaseră că Smith a pierit.

Groznicul ciclon din America. Din New-York vine știrea, că orașele Masuma și Seventhoughts din statul Nevada au fost distruse de un ciclon. Până acum au fost scoase de sub ruine 30 de cadavre. Se semnalează lipsa a sute de oameni, despre care se crede cu siguranță că au căzut victimele cicloului.

Firul telefonic București-Viena. O veste îmbucurătoare, pentru cei ce urmăresc dezvoltarea relațiilor dintre Austria și România. Cel mult pe la sfârșitul lunii Octomvrie, anul acesta, se va pune în funcțiune firul telefonic direct București-Viena, actualmente în construcțiune. Atât pe teritoriul român cât și pe cel austriac, se lucrează cu cea mai mare activitate la așezarea firului de bronz, de o grosime de 5 mm., care va deservi această linie telefonică. Lucrarea nu e de loc ușoară, într-un câmp, distanța care separă București de Viena, (prin Bucovina) e de peste 1700 kilometri. Deși va atinge orașe mari, atât în țară cât și în Austria, firul nu va deservi decât convorbirilor telefonice directe dintre Viena și București și va sta ziua noaptea la dispoziția celor interesați.

E un mare pas spre progres, care se realizează acum.

Sosirea unui turist în Iași. Ni-se scrie: De Duminecă a sosit în Iași turistul francez Henry Duce de Chevalier care face înconjurul lumii cu picioarele goale în urma unui pariu de 1 milion și jumătate. La început au fost 20, din care au murit 19 rămânând numai el singur, în România e de vre-o 2 luni. Până acum a umblat următoarele țări din Europa: Franța, Italia, Spania, Germania, Austria etc. Are un carne care trebuie să fie vizat de primării și prefectii districtului. Din România va pleca spre Polonia, iar de acolo va trece în Rusia.

Peripețiile sale de drum sunt cât se poate de interesante. A avut multe aventuri. În special în Maroc a avut de suferit foarte multe fiind prins de Marocanii răsculați și luat drept un spion francez. Nu a scăpat decât prin fușă. E tip interesant din toate punctele de vedere inteligent, un bun caucur și predă la perfecție italiana și germana. Trăiește numai din ceea ce poate să vândă din cărțile postale. E îmbrăcat foarte prost și după cum am spus face încon-jorul lumii cu picioarele goale.

A plecat dela vrâsta de 15 ani și pe lângă Europa a traversat până acum Asia, Africa, Americile și Oceania. Mai are puțin de parcurs Europa când pariul se va mântui și se va vedea pus în posesiunea frumoasei sumi de 1 milion și jumătate.

x A încetat! căderea părului : eluia, carel întrebuințează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împedecă căderea părului și încetează total mătreața, de vânzare la *Toth Adorján, drogheria la „Venus”, Lugoj-lagos.* Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

CRONICA SOCIALA

„Astra la Vurpăr”.

Ni-se scrie: Duminică în 7 Iulie a fost o frumoasă întrunire culturală în comuna Vurpăr (desp. Noerich al Asociațiunii). În ziua numită sau prezentat în comuna aceasta dir. desp. d. N. P. Petrescu și membrii comitetului: Ioan Tatu și Aron Mețianu. Întrunirea poporului s'a ținut în sala școlii gr. cat. Părintele Tatu a ținut o conferință despre pomărit. A arătat fobasele, ce se pot trage din acest ram economic, a tâlmăcit pe înțelesul poporului, cum se cultivă pomii, cum se face altuirea. Conferința instructivă și folositoare a făcut vădit bună impresie asupra ascultătorilor. Frumos a vorbit păr. Mețianu despre Biserica și Școală, cari au fost și sunt scutul poporului nostru. Cu însușelire a vorbit și directorul despărțământului, dând siaturi înțelepte și folositoare poporului. După acestea s'a reconstituit Agentura din comună și s'an împărțit între știutori de carte broșuri dela Asoc. și 25 broșuri din lucrările directorului despărțământului.

„Reuniunea de cetire și cântări” din Hadia

aranjează concert și teatru Duminică în 15:28 Iulie 1912 în sala dlui Dimitrie Corcan din loc. Programul: „La mijloc de codru des” de C. Dumitrescu, cor bărbătesc. „Cum l'o păcălit Românul pe Sas” de (*) predată de A. Teicu. „Ai plâns” de (*) cor bărbătesc. „Musca”, monolog comic de (*) predat de d. Adam Teicu. „Hora Severinului” de C. I. Porumbescu cor bărb. „Ca prin minune” comedie într'un act după Görbitz.

ECONOMIE.

Monopolul comerțului de cereale în Rusia.

— O pildă de urmat. —

Reproducem acest articol din „Neamul Românesc” în credința că cuprinsul lui ar trebui să intereseze, nu numai pe factorii chemați din România, ci și pe cei din Ungaria, ba poate în grad și mai mare:

Ziarul „Pester Lloyd” aduce, încă în numărul său din 22 Maiu, la rubrica economică, o știre ce merită să fie discutată și la noi. Ziarul bursei din Budapesta și al marelui capital evreiesc din Ungaria se alarmează că Duma rusescă se pregătește a adopta un proiect de lege, prin care negoțul de cereale în vastul Imperiu rusesc se prefacă într'un monopol al Statului. Nu știm dacă de atunci proiectul a fost adoptat, și nu am citit până acum nimic în gazete despre aceasta. Motivul ziarului evreiesc de a se alarma este însă prea evident. Comerțul de cereale în Rusia, ca și în România și Ungaria este aproape exclusiv în mâinile marilor negustori de cereale evrei. Monopolul Statului ar lovi o ramură întinsă și înfloritoare a marelui arbore al comerțului jidovesc, care ținde, prin creșterea lui necontenită, să umbrească toată întinderea comerțului mondial. Incepând dela micul precupeț jidan, soios, murdar și lacom, dela crășmarul satului, care cu rachiul otrăvit și cu vorbe dulci acaparează monopolul asupra recoltei anului viitor a bietului „mujiu” neștiutor și alcoolizat, până la marele „exploatare” de cereale, rafinat și „intellectualizat”, tot comerțul acesta trece prin mâni jidovești, și câte milioane nu rămân în mâinile acestora din râul de aur care trece dela cumpărătorul francez, englez sau german până la producătorul rus?

Mai întâi să expunem pe scurt proiectul în sus, după „Pester Lloyd”.

Articolul I-ii al proiectului declară exportul de cereale ca un monopol al Statului. Din articole următoare reiese însă că intenția guvernului este de a monopolisa și negoțul intern de grâne. Articolul al 2-lea lasă la libertatea fiecărui furnisor „de a depune în depositul de

cereale ale Statului o cotă de grâne în raport cu întinderea pământului cultivat.” După „Pester Lloyd” reiese de aici că numai producătorii vor putea depune grâul în depozitele Statului, deoarece acest drept e legat de producția și de pământul propriu al furnisorului. „Prin aceasta negoțul și negustorul este înlăturat”, se plânge ziarul. Articolul al 4-lea și al 5-lea confirmă aceasta și mai mult. După articolul al 4-lea, organizarea monopolului la țară se supune zemstvoudilor și administrațiilor comunale. Articolul al 5-lea impune acestor administrații rurale „datorința de a controla sămănăturile, de a da avansuri asupra recoltei (un drept care, până acuma, fusese monopolul lui Ilic și Sloim, crășmarul sau dughenarul satului), de a lua grânele în primire, de a face plăți în schimbul grânelor depuse în depozitele Statului și de a trimite grânele la locul de destinație indicat de zemstvoudi.” Nu mai rămâne deci nici o posibilitate de existență pentru comerț, încheie „Pester Lloyd” de vreme ce el în țară nu mai poate cumpăra material și nu are nici dreptul de a-l exporta în afară. Se „ucide” deci și comerțul intern, și, dacă articolul 8 făgăduiește a se îngriji de nevoile acestei ramuri, solitudinea aceasta se va manifesta cel mult în pregătirea unei „pompe funebre demne, de vreme ce morții nu au nevoie de altă solitudine.”

Ziarul jidovesc aduce împotriva proiectului acuzația lipsei de sinceritate. El răsare dintr'un spirit de vrăjmașie nemărturisit contra oricărui fel de comerț (a se ceti: jidovism) în Rusia. Totuși, adange, pe noi nu ne privește direct decât declarația proiectului care prefacă exportul cerealelor în monopolul Statului și pune la discreția Dumei imperiale fixarea prețurilor și a cantităților de exportat.

Însfârșit ziarul din Budapesta se încearcă a zugrăvi care vor fi consecințele proiectului pentru celelalte State. Rusia produce jumătate din secara și a cincea parte din grâul producției mondiale totale. Dispunând de o cantitate atât de enormă de cereale, guvernul rusesc va ajunge să dicteze prețurile pe toată piața mondială.

Pânea zilnică a muncitorului englez, german, francez și italian va costa prețul pe care-l va dicta Duma rusescă. Urmarea va fi o crasă economică generală în țările industriale ale Europei de Vest. În cele din urmă însă încercarea aceasta „monstruoasă” a Guvernului rusesc se va răsbuna asupra Rusiei, zice ziarul jidovesc. Scumpirea meșteșugită a grânelor va stimula celelalte țări agricole ca să-și sporască producția. Producția Argentinei și a Canadei, care de altfel e în creștere continuă, poate fi prea ușor (?) întreită, după „Pester Lloyd”, căci terenuri nemăsurate așteaptă aici încă, feciorelnice, sosirea celui dintâi plug: Când aceste pământuri vor fi puse în cultură, grație stimulentului venit din Rusia, atunci prețurile de cereale, în mod necesar, se vor coborî din nou și vor provoca o depresiune care se va răsbuna chiar asupra Rusiei. Pentru accia „Pester Lloyd” crede că legea monopolului de cereale, chiar votată, multă vreme nu va fi aplicată, și „va mai curge multă apă pe Volga până va ajunge să se traducă în fapte.”

Până aici, comentariile gazetei din Budapesta. Pe noi ele ne interesează mai ales, nu numai pentru ascunsa ei tendință filosemită de apărare a comerțului evreu și comerciantului de cereale evreu, ci și pentru eventualele învățăminte ce rezultă. Dacă experiența Rusiei de a monopolisa negoțul cu grâul va izbuti, se va impune și României nevoia de a imita pilda rusescă, pentru două motive. Întâi România va înlătura elementul străin din o ramură foarte importantă și bănoasă a comerțului țării (eliminarea elementului evreiesc, care e și unul din punctele programului naționalist-democrat.) Al doilea, România, ca țară agricolă, va putea în multe privințe să obție convenții comerciale cu Statele străine, tot mai avantajoase, câtă vreme ea va dispune de un articol tot mai căutat, cum sunt alimentele făinoase. Dacă „Pester Lloyd” se plânge că, prin măsura Rusiei, Statele industriale vor fi exploatare de statele

agricole, scumpindu-se cerealele, oare în schimb statele agricole nu au și ele dreptul de a se plânge de o exploatare prin țările industriale, în care adesea se formează, prin carteluri și trusturi, prețuri exagerate pentru multe articole industriale spre a exploata țările lipsite de industrie? Și nu se exploatează adesea aceste țări prin scumpirea sau refuzul unui important articol: banul, capitalul?

Măsura monopolului de cereale în Rusia e de sigur o încercare îndrăznească, dar, dacă ea va izbuti, România va avea și ea o indicație și un îndemn, organizarea lui fiind și mai ușoară aici ca în vastul Imperiu al Tarului.

Gh. Paznic.

Dar oare în Ungaria va putea să aibă și ea o indicație, când chiar un ziar subvenționat de guvern poate să scrie în chipul arătat în articol? Ne convingem tot mai mult, că nu e departe timpul când Rusia va fi întrecut sub toate aspectele Ungaria.

PAGINI RASLEȚE.

„Păstrează-mă!”

(Continuare).

2. Câteva cărți bune de citit.

Aici o să găsești vre-o câteva cărți *bune și ieftine*. Le-am ales „pe sprâncană”, cum s'ar zice, și ai să vezi că au să-ți placă și ție, prietenul meu.

În timpul din urmă s'a pornit să citească și la noi lumea mai mult, ca mai înainte. Cărțile apar de o vreme încoace mai ieftine, încât pot fi cetite și de tinerii, cari n'au punga doldora de bănet. Acum săvârșește un *păcat de moar'le* acela, care nu citește românește, căci *n'are dreptul* să mai zică:

„Nu citește, fiindcă cartea românească este *prea scumpă*”.

Pentru o *coroană* poți să-ți cumperi acum mai multe cărți, de care să-ți fie mai mare dragul. De aici înainte va fi tot mai bine, fiindcă s'a *deșteptat și poporul românesc* și vrea să meargă în rînd cu celelalte neamuri. Era mai mare rușinea și ne plesnea fața de rușine când auzeam pe străin zicându-ne: la Dumneavoastră, Români, nu știu ceti oamenii de fel. Abia zece la sută de mai desleagă câte o slovă bătrînească, câte o bucoavnă”.

Acum se citește mai mult — slavă Domnului! Prin satele românești ție-e mai mare dragul să vezi pe oameni cum citește la foi și cărți, Duminecile și în serile de iarnă, când au timp.

Fiindcă veni vorba de *Gazete românești*, am să înșir la sfârșitul cărțicelei asteia *câteva gazete*, cu adresele lor. Gazetele acestea să știi că *merită* să fie pe masa ori cărui român cinstit și să le *sprîjinest* și tu, cât poți mai bine, abonându-le și cetindu-le cu drag.

Numai așa va putea înainta neamul nostru și ne va putea face fală numelui nostru de Români cinstiți, dacă vom ceti cu drag cărțile și foile românești.

N'am să-ți înșir toate cărțile bune câte le știu, căci nu mi-ar ajunge paginile astea, ci am să-ți pun mai cu seamă la inimă câțiva autori, scriitori mari, cari au scris în limba românească și am să-ți spun de unde, din ce bibliotecă îi poți cumpăra mai ieftin.

Dacă s'ar întâmpla să nu trăiești la oraș, serie librarului român din orașul tău apropiat — ai să găsești la sfârșitul cărții pe *toți librarii de cărți românești din patria noastră*.

Dacă ai citit ce ți-am spus să citești, să nu crezi că ai sorbit toată știința cu lingura cea mare și că nu mai ai ce să citești. Nu te da lenei, căci

„lenea este cocoană mare,
de rușini aducătoare”.

Întreabă pe cei mai învățați decât tine și să nu crezi că ai apucat pe Dumnezeu de un picior de știi câteva buchi și tu.

3. Cum să citești.

Să fii totdeauna cu ochii deschiși, dragul meu. Sunt oameni, cari — cu toate că au ochii

deschiși — nu-i au deschiși. Cum? vei întreba. Așa, că *nu știu cum să vadă*. Parcă au un stobor între ei și lumea de afară.

Dacă o să ai ochii deschiși, cum îți zic eu, o să vezi altfel și cele ce povestesc cărțile. Să nu citești numai din ele, ziua și noaptea, ca un nebun. Nu. Să te uiți și împrejur de tine, după ce ai citit cartea. Să vezi dacă dai de oameni, ca cei descriși în carte. Să te întrebi: cu ce se deosebesc de cei din carte?

Sunt tot felul de cărți, după cum sunt feluri și oamenii. Unele vreau să te *învețe* ceva: îți arată frumusețile naturale ale patriei tale, îți vorbesc de alte țări și alte neamuri, îți povestesc câte ceva din viața animalelor, ale plantelor și ale corpurilor cerești. O să fie vorba despre ele mai târziu. Alte cărți îți povestesc despre războaie crâncene între popoare, altele despre invenții, iscodiri minunate, altele despre călătorii frumoase în țări cunoscute și necunoscute.

Mai sunt și alte cărți, cari *n'au* ne țântă să te învețe, ci numai să te *înveselească*. Să nu crezi că astfel de cărți sunt nefolositoare. Dimpotrivă, ele sunt tot atât de folositoare ca și cărțile celelalte, însărate mai sus.

Nu toate lucrurile trebuie să aducă foloase vădite materiale. Nu sunt toate lucrurile o bucată de mămăligă, care îți satură stomahul. *Omul mai are lipsă și de hrană sufletească*. O astfel de hrană sufletească sunt și cărțile acestea.

Întrebă — dacă trăiești în sat — pe dl învățător ori pe dl părinte dacă nu este o bibliotecă românească în satul vostru.

Dacă este, au să-ți dea Dumnealor cărți de citit frumoase, alese pe sprinceană. „Asociațiunea” — așa îi zice unei societăți a noastre, care are înscris în programul ei răspândirea cărților bune — poate că a trimis și în satul unde locuiești o astfel de bibliotecă, de unde poți împrumuta cărți câte îți trebuie.

Dacă trăiești la oraș, cu atât mai bine. Întrebă pe un domn român de acolo, pe unul, de care crezi că ți-ar putea spune unde se află o astfel de bibliotecă românească. Avem aproape în toate orașele noastre astfel de biblioteci. Numai tineretul să vrea să citească, că o să se sporească și ele.

Un sfat prietenesc: *nu lua prea multe cărți deodată* și nu ceti alandala, de toate. Mărginește-te la început. Spune-ți: „Am să citesc acum numai cutare și cutare carte”. Nu te încerca să sorbi învățătura dintr'odată, cu lingura ai mare. Stai, încetșor.

„Încetul pe încetul
Se face oțetul”,

zice proverbul românesc. Ei, dacă se face oțetul „încetul pe încetul”, mințea omenească nu este doar silită să se sbuciume ca la o întrecere de cai năvălași?!

Citește deci cu luare aminte și nu te supăra pe carte, dacă nu pricepi ceva. Nici n'o arunca într'un colț. Întrebă-te: „a cui e vina că nu pricep? A mea ori a cărții?” Mai citește odată. Încă odată. Doară-doară o să dai de hac rîndurilor, cari ți-au stat în drum. Cu atât va fi bucuria ta mai mare, cu cât vei vedea — mai apoi — că pricepi acum ce n'ai priceput mai înainte. Nu sunt toate lucrurile ușoare și lămurite ca lumina zilei. *Mai trebuie să te ostenești puțin*. Nu-ți cad toate de-a gata, mură 'n gură.

Bagă de seamă: de multe ori dai de cele mai frumoase pagini în carte, după ce te-ai ostentit puțin să le scoți la iveală. Și nuca e tare, dar miezul ei cât este de dulce!?

4. O socoteală.

Și acum să facem noi o mică socoteală împreună.

Să nu crezi, dragă prietene, că broșurile, (cărțile de câte 30—40 de pagini) cari ți-le imbie — și în oraș și pe la sate — câte un așa numit „colporteur” (vânzător de cărți populare, de icoane și de note de cântat) sunt așa de ieftine cum se laudă el că le vinde. Doamne ierește!

Dar mai întâi să-ți spun de ce este vorba. Dacă n'ai văzut broșurile alea, o să ai prilejul să le perzi vreodată. La oraș mai mult ca la sate. Prin satele noastre din Ardeal — mai des — pe la fetele d-lui părinte cari nu știu ce să aleagă de citit. Broșurile alea cu hârtia proastă, cu ti-

parul ca vai de el, cu învelitoarea (paginile de afară) pline cu chipuri „ingrozitoare”, le laudă „colporteurul” că le vinde numai cu 12 fileri (bani) ori cu 20 fileri (bani) bucata.

Prea bine, dar *câte broșuri fac un „roman” de acelea? Cel puțin 100 de broșuri!*

Dacă ar fi ceva de broșurile alea, n'aș zice nimic, dar ce se scrie în ele este *curat venin sufletec*.

Cine le scrie? Oameni fără de căpătâi, cari nici chiar numele adevărat nu și-l pun pe carte. Bieții oamenii ăștia scriu la porunca câte unui librar-editor fără de inimă care nu se gândește la altceva decât la câștig cu or ce preț. Puțin îl doare pe el, dacă cetitorii *au* folos sau *n'au* folos din ce citesc. Librarii aceștia dau poruncă așa: ai să-mi scrii un „roman”, care să se lungească cu ori ce preț pe câteva mii de pagini și să aibă cât mai multe nenorociri și omoruri. Când se gătește o broșură, să aduci pe pagina ultimă țesătura poveștii așa, ca să nu-l rabde inima pe cetitor să nu citească și mai departe”. Și așa înbată librarul cu apă rece pe bieții cetitori lipsiți de povățuitor.

Uite, fă socoteala, dragă prietene. Romane ca cartea: „*Contesa palidă*”, „*Mâna moartei*”, „*Contele negru*”, „*Unul scapă, altul pier*” „*Aventurele lui Sherlock Holmes*” și multe altele, și *românești*, dar mai cu seamă *nemțești și ungurești*, cuprind mii de pagini. Să luăm de 50 de ori câte 10 fil. (bani) = 500 fil. = 5 cor. sau

de 100 de ori câte 10 fil. = 1000 fil. = 10 cor.

Acum să vedem ce ai putea tu cumpăra cu *aceiași bani* aruncați pe o spurcăciune de alea, dacă vrei să cumperi lucruri *bune*, de care să ai bucurie adevărată:

Urmează o listă. Apoi:

5. Ia-ți răgaz.

În ziua de astăzi aleargă toți ca mușcați de streche și spun mereu, dacă îi întrebi de ce nu citesc nimica: „*N'am timp*, frate dragă!” N'au timp să citească, nici dimineața, nici după prânz, nici seara, înainte de a se da odhnei truștii! Când îi întâlnești sunt totdeauna ocupați. Dar *cu ce?*

Acum — nu-i vorba — pantofarul, care ar sta ziulica întreagă tot cu nasu 'n carte ar fi om prost. Tot așa ori care meseriaș, care trăiește pe urma meseriei lui. Nu poți cere dela oamenii aceștia să trăiască tot între cărți și între gazete, ca scriitorii cei mari, ori ca cei ce scriu la gazetă. *Fiecare cu meseria lui*. Dacă ar scrie și ceti *toți*, cu noaptea în cap, n'ar mai fi cine să facă lăibărele frumoase și calde, și cismulite, și n'ai avea lemne de foc, căci toți s'ar codi să ți le aducă din pădure, și ai degera de frig.

Vorba ceca: „Eu domn, tata domn, moșu meu domn — cine o să se ducă să vândă la târg?”

Lucru' naibii însă, că toți cari se plâng că n'au timp să citească și ei o carte de dai-Doamne întindă crășmele ori stau cât e după-prânza de lungă pe la casină și bat cărțile (biblia cu 32 de foi!) ori se dau băuturii.

Săracii oameni! Cât sunt ei de vrednici de compătimit. *Pierd timpul scump al lui Dumnezeu* cu nimica-toată, cad în șanțurile drumurilor, ca și când șanțul ar fi făcut pentru pielea lor ai groasă și fac de rușine neamul omeneș!

Tu să nu te lași dus de astfel de oameni fără de cap, dragul meu prieten, tu să fii *om* în toată firea.

Să-ți iai răgaz! Încearcă și o să vezi că ai să răsbeși. În loc să te duci cu băieții stricați, bătând ulițele și birturile și învățând vorbe urite, mai bine ia-ți o cărticică bună în mână. Încearcă să înțelegi *ce* vrea să-ți spună acela, care a scris cartea. Stai de vorbă, de taifas, cu un om de treabă, care te poate învăța numai lucruri bune. Ai să vezi că are să-ți placă. La început va merge — poate — ceva mai greu, dar, după ce s'a spart ghiata și ai cetit mai multe cărți de astea, bune, să vezi ce mulțumit ai să fii, tu, dragă prieten al meu, și cum ai să te uiți cu durere de inimă la aceia, cari fură — *da, fură!* — timpul scump al lui Dumnezeu. Timpul petrecut în odăița ta, n'are să fie timp pierdut și ai să-ți aduci cu drag aminte de clipele trăite cu câte un prieten bun, pe care-l cunoști numai din scrisul lui.

(Va urma.)

Bibliografie

O nouă broșură umoristică a lui Haralamb Călămăr—Ermil Borcea — a apărut la Orăștie, în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa, sub titlul: **Versuri flusturate** cu portretul autorului. Sunt peste 60 versuri originale de tot hazul, pe cari ni le dă drăgălașa broșurică, mică în felul ei. D. Borcea e destul de bine cunoscut publicului nostru cetitor, decât să izistăm mult asupra felului de tot amuzant al versurilor sale. În „Versurile flusturate” întâlnim la Călămăr și de astădată glume atât de nimerite, umor și satiră, calambururi (jocuri de cuvinte) perfect reușite, și un fin umor turnat în versuri reușite. Întreaga broșură — elegant și drăguț ajustată de „Tipografia Nouă” (a fost „Libertatea”) dela Orăștie, — se prezintă ca o bonbonieră de nostime inspirații, din care fiecare poate gusta cu plăcere. Distrează pe toți, fără să supere pe nimenea, e o recreație după ce te-a obosit cetitul atâtor lucruri serioase.

Broșura se poate procura dela „Librăria Națională” S. Bornemisa în Orăștie (Szászváros) și dela celelalte librării românești.

Prețul 60 fileri franco!

Noutăți literare! A apărut cartea intitulată „**Serbările dela Blaj 1911**”. O pagină din istoria noastră culturală, publicată de despărțământul XI. Blaj al „Asociațiunii” cu 450 pagini și 33 ilustrațiuni foarte bune. **De vânzare la Librăria Tribuna, Arad. Prețul cor. 3.50.** Pentru porto să se adauge 30 fil. Recomandat cu 25 fil. mai mult.

N. Novicow. Emanciparea femeii. Tradus cu autorizația autorului de Bogdan I. Goilov. a Cor. 2 + 20 fil. porto.

Cluj Mulțumită publică. Frații Burza, Arad.

Cu plăcere trebuie să vă aducem la cunoștință, că atât motorul de 5 cui putere sistem „Lambert”, cât și mașina de îmblățit compărată dela d-voastră, funcționează neexcepționabil și corăspunde într-o măsură deosebită cerințelor noastre, despre ce, prin aceasta exprimăm recunoștința noastră, și totodată recomandăm firma on. d-voastră tuturor românilor, cari au lipsă de atari lucruri.

Cebe, 18 Octombrie 1911.

Cu stimă:

„M A T C A”
Inst. de credit și economii
soc. pe acții.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se înapoiază.

„**Tanti Lulus**”. Lipova. Raportul nu s'a scris de cel despre care credeți. Acum nu se poate reveni mai pe larg. Nel.

V. D. Despre poziția „**Carte mică**” se poate spune cu drept cuvânt că a ajuns „**Per aspera.... ad acta**”, adică în coșul redacției.

D-lui **Traian D. Șoimu**, Vălenii-de-Munte. Altă recunoștință nu putem arăta, decât să vă trimitem ziarul. Mulțumiri și salutări.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Nic. Tip. Șeica-mare. Adresa cerută e: L. Olariu, Budapesta Lajos-u. 141. III. 19.

Nic. Baltă, Cinci. Am primit 5 cor. în abonament pe 1912.

Simeon Costea, Sătin. Am primit 25.00 cor. abonament până la finea anului 1912.

Alexandru Căra, Marosugra. Am primit 7.05 cor. abonament până la 1 Oct. 1912. Dintre listările întrebate până acum nici un număr nu s'a sortat.

Redactor responsabil: **Constantin Sava.**

Invitare.

Membrii, cari au semnat acții fundamentale pentru înființarea Tovársăgie de economii și ajutorare a muncitorilor în Boroșineu, ca însoțire, sunt prin aceasta invitați la adunarea generală constituantă, care se va ține *Duminică în 4/VIII st. n. 1912* la orele 4 (patru) d. a.

OBIECTE:

1. Raportul și socoata fondatorilor.
2. Deciderea asupra ținerii adunării și asupra fund. însoțirii.
3. Staverirea statutelor.
4. Introducerea direcțiunii.
5. Alegerea comitetului de supraveghere.
6. Eventuale propuneri.

Boroșineu, Iulie 20 1912.

Fundatorii.

Un candidat de avocat

cu oarecare praxă află aplicare în cancelaria lui dr. **Candin David**, avocat în **Abrud (Abrudbánya)**.

Caut

un candidat de avocat cu praxă

Dr. Nicolae Mănoiu
avocat, Brașov.

Caut

un scriitor român

care a mai lucrat în cancelarii advocaționale și are dexteritate în afaceri de ale cărții funduare. Reflectanții au să se adreseze prin ofert scris cu mâna proprie. Postul se poate ocupa momentan. Condițiuni după învoială.

Dr. Ioan Oltean
avocat, Marosludas.

Se află de vânzare

o garnitură de mașină cu aburi pt. imblătit sistem „Garet” de 8 cai putere și un aranjament pentru moară cu 6 pietri, sortător de făină și cu sul, — pe lângă condițiuni favorabile de plătire.

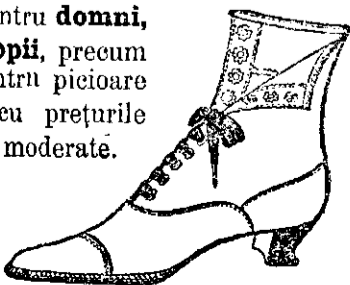
Informații la **Braun Miesă**, prăvălie de saci în **Arad**.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete** pentru **domni, dame și copii**, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

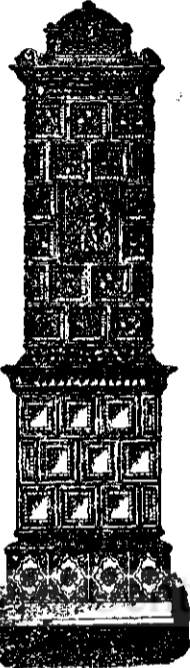


Gustați Berea **SLEPING-car** din fabrica „Bragadiru.”

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)



Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparaază și clădește *căminuri și vetre de fier*. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabricii complete din ciment
Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93-18.

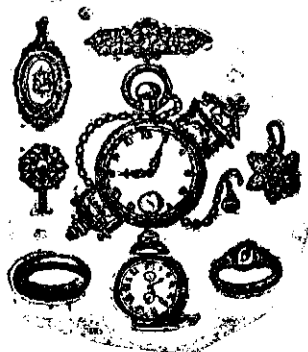
Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atila nr. 1.

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.



nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlul opticii la

Iohann Gensthaller

giuvaergiu și ciasornicar

în Orăștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.



Vânzare de juvaere, de aur și argin tși ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

5000 de părechi de ghete primiți gratuit!

Imi socotesc numai prețul muncii; *punerea tălpilor la ghete pentru bărbați și femei* încă se execută cu prețuri foarte ieftine la

Eberstein Henrik pantofar
LUGOJ-LUGOS (Edificiul bazarului.)

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și filme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899.

Telefon: 28-35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15515.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru oficii, mediei, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșă aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană

MINISTERUL DOMENIILOR

Direcțiunea pescăriilor statului

Administrația Brăila-Galați

Prețurile peștelui proaspăt vândut pe piața Brăilei

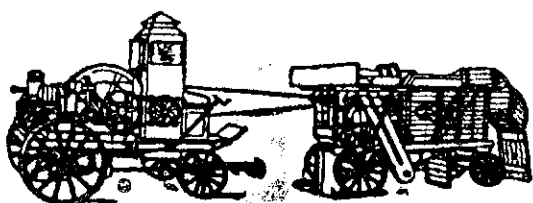
în ziua de 10 Iulie 1912.

SPECIILE de pește	Cantitatea în kgr. pe specii	Prețul pe suta kgr.		Observații
		Maxim	Minim	
Crap	329	115	106	Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe calea licitației orale și zilnice, și variază după specii, și pentru aceeași specie, variază dela minim la maxim, după calitate, mărime și cantitate.
Ciortocrap	847	111	94	
Ciortan	2.099	99	65	
Ciortănică	—	—	—	
Șalău	122	286	195	
Avat	33	62	50	
Cârjanca	887	53	33	
Plătică	382	54	39	
Cosac	42	55	—	
Lin	443	92	54	
Știucă	797	94	55	
Caracudă	379	76	52	
Babușcă	673	37	29	
Somn Pană	50	126	—	
„ Iarma	32	131	126	
„ Iaprac	164	133	67	
Somotei	1.723	86	51	
Biban	821	37	25	
Văduviță	62	74	60	
Sabiță	—	—	—	
Albitură	2.491	33 ^{1/2}	21	
Guvidii	—	—	—	
Obleți	154	40	31	
Fusari	7	70	—	
Ghiborț	—	—	—	
Cambulă	—	—	—	
Mihalți	—	—	—	
Mreană	20	111	60	
Morun	214	115	110	
Nisetru	305	196	91	
Bogsar	—	—	—	
Viză	—	—	—	
Păstrugă	20	136	—	
Cegă	32	430	200	
Scrumbii de Dunăre	buc.	—	—	
„ Mare	—	—	—	
„ mici	—	—	—	
Calcan	—	—	—	
Icre de Morun	—	—	—	
„ Nisetru	2	21 ^{25/100}	—	
„ Păstrugă	—	—	—	
„ Știucă	—	—	—	
„ Crap	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	

Administrator :

C. Dumitrescu**O. Ilioviciu**lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

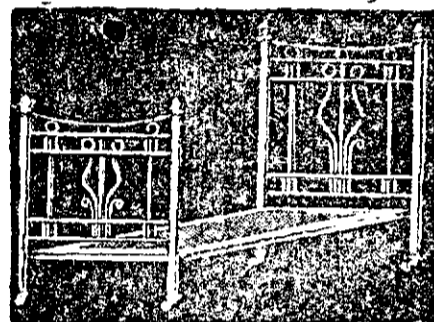
Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □



ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAȚ
A LUI

Csizhegyi SándorCluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.



Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier precum și PATUL-MASĂ brevetat, care ziua se poate întrebuița ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui
Wertheimer Géza
Losoncz, Tugár-tér 3.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” orginal.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

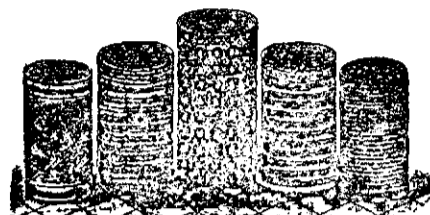
A R A D.

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agentia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.



(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de doctilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute



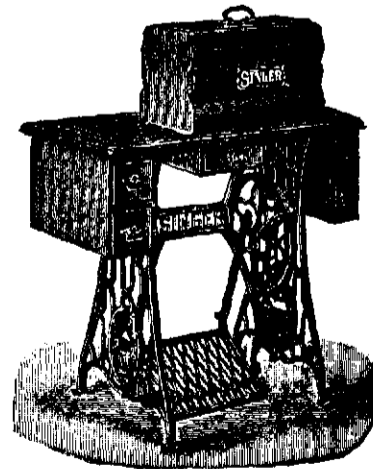
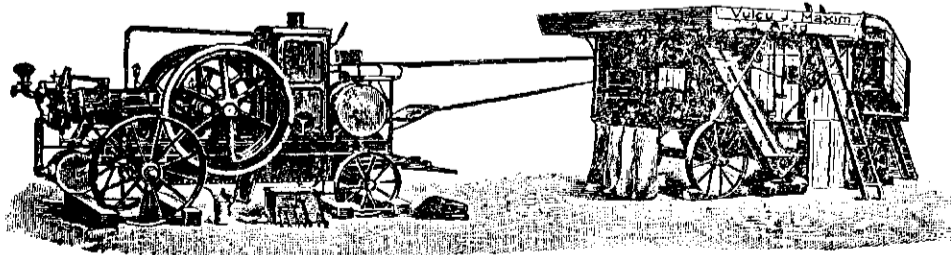
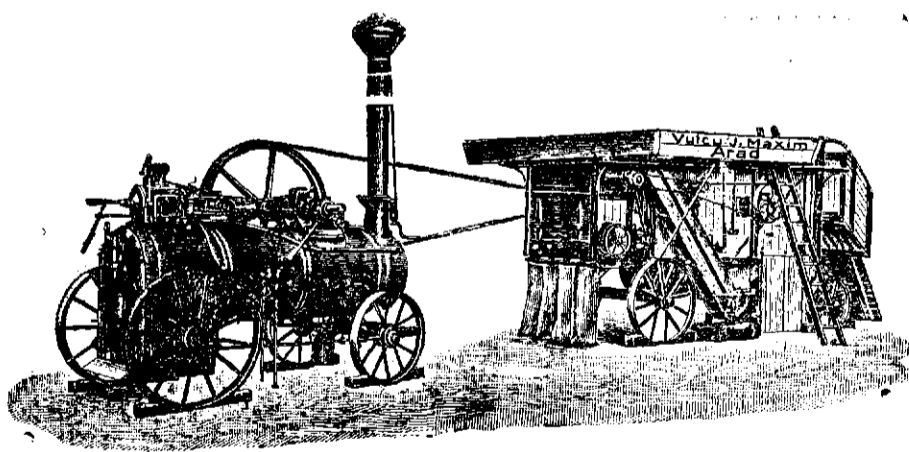
BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cost nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.



Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câtiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta, — Vinga.

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000 K

TELEFON: Centrala, Direcțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10.,
Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Deta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează
libel. Administrează depuneri cu casete de eco-
nomizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei
depuse 4 și jumătate și 5 procente interese
fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de inte-
rese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea
cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu
acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de
închiriat și pe proprietăți de pământ. —

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute
de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale
cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau
duplă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări
de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

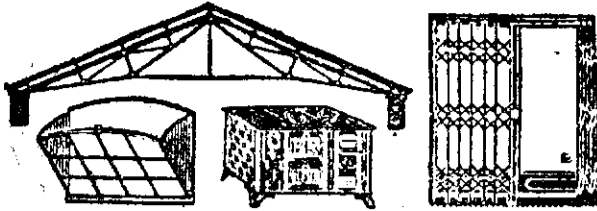
contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finele anului 1912.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	”	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992-—
	(viață	11,020.266-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	”	2,204.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice infor-
mații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad,
Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.



ILIE BURĂ

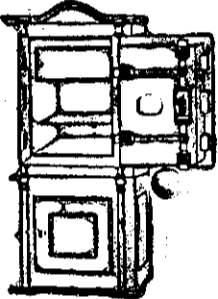
lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Fabrica budapestană de casse de bani Gelléri și Schuller BUDAPEST

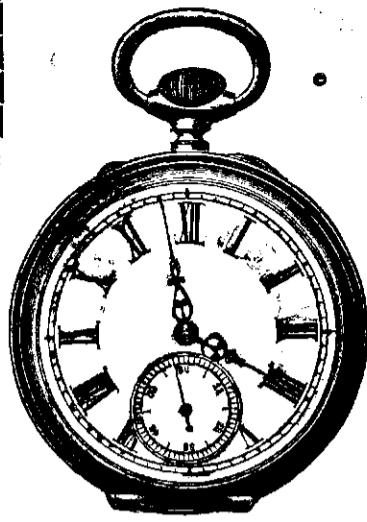
Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.



Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.



Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrásy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.



Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statul, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, livrează mai ieftin ca orice concurență.

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 33.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.



Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

**IOSEFINA
BINDER**
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă corsete dinainte drepte, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Să se grilească pentru adresa corectă!

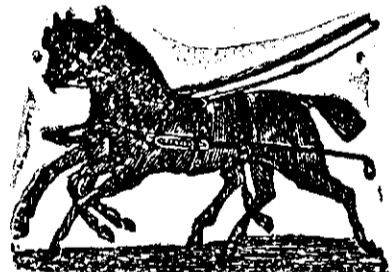
Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.



Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânător, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru oi și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparațiile se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (șoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

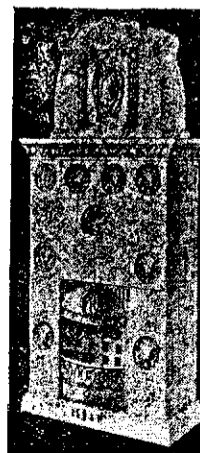
Becker Károly

fabrică de cuptoare de olane.

DEVA.

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane și vetre de fert.

Execută vane de porțelan, vane de scaldat și pavazarea odăilor de scaldă, repararea cuptoarelor vechi, precum și tot felul de lucrări în bransa aceasta, pe lângă garanță și cu prețuri ieftine.



Fabrica: piața Ötvös József.